STANISLAI KONARSKI

E. SCHOLIS PIIS

OPERA LYRICA

ANNO MDCCLXVII



EDITOR LECTORI.

Post deperditas, imo et ab ipso Auctore combustas complures, quas in juvenili aetate conscripserat, Odas, paucas quidem has, quas colligere potui, in lucem edendas neque pro Viris eruditis, sed duntaxat ad juvandam facilius Adolescentibus studiosis earundem intelligentiam, et captum, aliquibus notis eas esse illustrandas censui. Adjunxi his

sermones Eiusdem duos, et carmen quod jam fere deperierat, ad Stanislaum Poloniae Regem. Vanum id quidem et prope temerarium esset, Auctores Latinos nostri aevi, priscis illis Latinae linguae Parentibus, facultatisque Poeticae Principibus comparare. Venustati tamen et styli elegantiam, simplicitatem, ac claritatem, et sententiarum grauitatem, si quis fortasse prae hoc nostro clarissimo Auctore, felicius propiusue assecutus sit, tuo, lector beneuole, judicio decernendum relinquo.

Vale.

ODE

O D E I.

AD

IOANNEM Comit. WIELOPOLSKI,

Palatinum Sandomiriae.

De Simulatione hominum.

O fronte clara cui animus niger,
Intaminata candidior nive
Et artis ignarumque tectae
Fraudis, et inscius nocendi!

Nec Cerberus, nec bellua centiceps
Nec tam Medusae Te caput igneae

Terrent, et intortos capillis
Eumenidum patieris angues;

Vultus dolofi Te feriet magis
Afpectus, vt qui dulce fluentibus
Verbis, et improuifa laeto
Callidus ore tegit venena.

Aperta vis, et fronte palam truci
Intectus hoftis me petat, aut fuga
Subducar, aut non nuda telis
Objiciam latera, atque pectus:

Sed quem fidelem, quem fimilem Tui
Putes amicum, qui caueas, vafer
Vel inter amplexus, jocusque,
Exitium dabit innocenti.

Iam non inepte noctis adultera
Somnique proles ¹) exagitat Deos
Quod ad cor infecti negarint
Exiguam male Di feneftram.

Spleni

1) Momus fomno Patre, Matre nocte genitus.

Spleni [a]) timerem forſan ego Tuo
Inter cachinnos, quos Tibi Regia
Cieret iſthaec noſtra, riſu
Democriti ſapientiores:

Nam tum videres praelia diſſonae
A mente linguae, ſcilicet infimis
Summisque certatur, prior qui
Decipiet, meliusque fallet.

Ut pejeratur! perfida credulae
Illudit vt pars! brachia brachiis
Miſcentur, oſculisque *) feruent
Ora, genaeque genis cohaerent,

a) Ne ſplen prae riſu rumpatur.

*) In verſu 3 Odae Horatianae: Horatius tertio verſus pede vtitur fere ſemper Spondaeo. Sarbievio ſuffecit vnum Horatii, alterumve exemplum. Ode 3 Lib II. *Sors exitura nos in aeternum*. et Ode 19. Lib. II. *Disjecta non levi ruina*. vbi tertius pes eſt Jambus, vt multis eodem tertio pede Jambo vſus fuerit; praeſertim cum ita voces ſint poſitae, vt nihil cantum, ſonum que carminis vitient. Hoc ſit reſponſi loco cuidam diligenti nimium Critico.

Et labra labris, et manui manus
Inſerta, quorum mens odiis flagrat
Vatinianis, et proterua
Ira modum, ſeniumque neſcit?

Quorum (vetuſtae ſi qua fides rei) 3)
Cremes eodem corpora ſi rogo,
Se diuidet cinis, malignae et
Diſſilient ab vtrinque flammae.

O more Patrum priſca fides pudor,
Sanctumque verum, non violabiles
Nexus amicorum, o beata
Simplicitas, animi niuesque!

Iuſte peroſae nos hominum genus,
Si jam rediſtis praecipiti fuga
Ad Aſtra? jam linquamus et nos
Fana, laresque lupis, et apris

At fas 4) Zagoſtii ſit mihi viuere
Tecum (Sorores ſtamina ni ſecent)

Qui

3) Ethcoclis et Polynicis fratrum infeſti cineres in rogo ſe ſe ſepararunt et flammae.

4) Pagus amoenus in Prouincia Cracouienſi.

Qui charus es charis amicis:
E veteri Tibi duxit auro

Natura mores, ſparſit amabile
Et toto honeſtum pectore. Tu mihi
Crederis injuratus vltro,
[5]) Pace Diis Laribus relicta.

ODE II.

Vaticinium e Iuuentutis educatione de futura Republica.

Diſcitur mox e pueris Virorum
Indoles: primis meliusque ſe ſe
Omne virtutis, vitiique ſemen
Prodit ab annis.

Scire vis, denis, quis abhinc futurus
Sit [1]) ſtatus [2]) luſtris? bona Ciuitatem

5) Non euocando juramentis Deos lares, per quos veteres jurabant.

1) Status Reipublicae ſeu Ciuitatis.

2) Dimidio abhinc ſeculo, ſeu 50 annis. Luſtrum quinque annos tenet.

Fors [3]) manet? vel fors mala? ſume molli
Omen ab vngui.

Caſtra Praefectis, Patribus Senatus,
Curiae [4]) Conſis, pia templa Myſtis
Quam bonis ſtabunt? ſtudiis ſagax in- [5])
cumbe Iuuentae.

Inde manſuri cape fata Regni,
Qualibus pubem ſibi format ipſa
Moribus, tales habitura res eſt
Publica Ciues.

ODE

3) Fors, fortuna, idem quod fors.

4) Deus conſiliorum.

5) Incumbe ſtudiis, id eſt: quibus rebus ſe ſe occupat Iuuentus.

ODE III.

Ad

Clarissimos Iuuenes Collegii Nobilium Varsaviensis.

Candidi caetus hominum recentum
Nuperi Cives, animaeque magno
Additae mundo, faculae Promethei
Viuida flamma. [1])

Quod suum Vobis [2]) olor ante lethum
Ultimo plectri tenuique nisu
Occinit, sciri, repetique dignum
Discite carmen.

Adsit huc pubes nisi digna Phaebo:
At sacris excite procul [3]) profani.

Prima

1) Promethei ignem Caelo allatum homines animasse, Poetae canunt.

2) Senex Poeta, canus vt olor. Olores morituros canere, quidam scribunt.

3) Iuuenes profani seu impii a sacro cantu procul este.

Prima res: Diuum [4]) metus esto! prima
Lex Sapientis.

Ni Iouis cautus vereare tela,
Nulla vis legum satis est. Honos quid? [5])
Ipsa quid virtus? quid inane vani
Nomen honesti?

Quod [6]) bonis aeque, quis enim malisque
Abnuat? dum sit scelus arte [7]) tectum?
Ora nec, felix sine teste crimen
Peruolet vrbis.

Criminis vitam iuuat innocentem
Fasque sectari, memores [8]) paratae
Quae piis sedes, quis in impiorum
Pectora vultur.

Sae-

4) Dei timor, prima lex hominis sapientis.
5) Honor, virtus, honestum, sine Religione nihil sunt.
6) *Honesti* viri nomen, bonis aeque ac malis denegari non potest. Honestas enim est: *honoris status*.
7) Honesti sunt homines, quamuis occulte peccent.
8) At qui sunt memores alterius a morte vitae, et vulturis aeternum pectora rodentis, illi vitam innocentem ducunt.

Saeuit arguto ſine ſine roſtro.
Nil erit, nil eſt ita forte, nil plus
Inque mortales valet, vt futuri
Spesue, timorue.

Iuuerit poſt haec meminiſſe 9) tantum
Patria felici, Patria beata
Nempe felices licet eſſe Ciues
Eſſe beatos.

Laeta libertas vbi? quae ſalutis,
Patria, ſpes eſt, pereunte? Durum 10)
Seruitus nomen! nec habent verendum
A Ioue quidquam.

Pejus, irato, populi proterui
Namque qui leges violent 11) eorum
Impiis Brontes, Steropeſque cudunt
Vincula collis.

Serui-

9) Secunda a Religione res, cujus Iuuenes memores eſſe oportet, eorum felicitatem, e Patriae felicitate pendere. Vbi enim erit libertas, vbi ſalus noſtra, ſi Patria perit?

10) Seruitute nihil durius, nec populi pejus a Ioue puniri poſſunt, quam ſeruitute.

11) Brontes et Steropes fabri Vulcani, ſeruilia vincula cudunt in violatores legum.

Seruitutem non metuis? quid ergo
Liberum nasci? (pudor et nefas!) quid
Usque nutriri vetitu 12) Tyrannis
Profuit aura?

Liberis eheu male nata proles
Ciuibus! Sors o lachrymanda Patrum!
Cara libertas, quibus empta tanto est
Sanguinis alueo!

Si tamen vestris fluit ille venis,
Este virtutis memores Paternae,
Rebus et jam nunc Patriis, speique
Viuite magnae.

Vos labor, Vos Sparthae imitata 13) leges
Vita, dejectumque 14) decet vibrato
Missili crustum, procul et petita
Poma sagittis.

His

12) Quid nasci, quid educari profuit in Libera gente?

13) Durissimae erant Sparthae leges educandae Iuventuti praescriptae, Labor, fames, flagra, etc.

14) In Balearibus Insulis, Matres, esurientibus filiis crusta panis et similia jentacula in sublimi trabe ponebant, quae funda jaculone dejicerent.

His egent artus ſtudiis, in omnes
Martios vſus [15]. Potior neceſſe
Sit tamen Vobis animique major
Cura colendi.

Mira naturae [16]) variumque pondus,
Atque menſuram, numerosque rerum,
Hoſpitem mundi attonitum, nouumque
Noſſe juuabit.

Proderunt olim cupida retenta
Mente, per libros meditata [17]) doctos;
Pace dum belloue, Senator, et Dux
Grandia promes.

Caeteras at res ſuperet cupido [18])
Tota dicendi, bonus arte Ciuis, qua
Audias quondam. Huic ſtudio Tibi do
Luſtra quaterna [19])

Is

15) Exercenda ſunt quidem corpora ad belli vſus, ſed major cura animi excolendi eſſe debet.
16) Phyſicen, et Mathematicen callere, plurimum juuat Iuuenes, nouos mundi hoſpites.
17) Lectio librorum juuat, cum lecta et meditata in conſiliis pacis et belli promentur.
18) At imprimis cupere Iuuenes oportet, ut diſcant artem, qua boni Ciues eſſe poſſint.
19) Impendant huic ſtudio annos 20.

Is ſapit, prudens, is amatur et Dis
Qui coma leni, [20]) teneraque tangi,
Anteit canos bene cogitatis
Rebus, et auſis.

Ille mox aptus docilisque, pectus
Molle virtuti ſine lite praebet,
Et regi, ſemper facilis, ſenili
Se ſinit arte.

Dura, nec fraeni patiens Iuuenta,
Immemor, temnensque probe monentum
Objicit quam ſe male ſana certis
Mille periclis!

Nonne percuſſum pelagus ruentis [21])
Icari lapſu? puerique ſaeuus
Vos monet caſus temere Paterna
Lora tenentis?

Iam

20) Qui a teneris ita cogitat, ita agit, vt canus.

21) Notae fabulae Icari, et Phaëthontis e nubibus deciduorum ob Neglecta Parentum conſilia.

Iam quod extremum moneam: decori
Anxius, pulchrae, juuenisque famae,
Colchicis [22] herbis fugit, et magis mendacia peste.

Plus venenosi neque scorpionis
Horret aspectu, nec abominandi
Strigilis pluma, neque turpis atro
Sanguine ranae.

Inscius fraudis, niueusque, centum
Laudibus praefert, titulisque centum,
Dicier verus, fideique Cultor
Inuiolatae.

Certa, quam solers imitetur, illi
Norma: mentitus Phocion in omni
Nec semel vita. Tamen ille magnas
Rexit Athenas.

Impu-

22) In Colchide Insula venenosissimae herbae nascuntur.

Impudens Lethe pereat lutoſa
Tuſcus [23]) exoſus, malus et magiſter
Principum, praua ſimulatione,
Hoſteque veri,

Regias vt qui vitiauit Aulas;
Qui vafros ac artifices latentis
Callidos falſi, jubet eſſe, Regum,
Vappa [24]) Miniſtros:

Vos [25]) Ariſtides ego, Vos Agrippas
Curiae Sanctae precor, atque caſtris,
Vosque fortes, innocuos, pios, ju-
ſtique tenaces

Opto Poſcendum tacitis ad Aras
Rite fumantes precibus, ſalubre
Corpus, vt mens et bona ſit: benignis [26])
Caetera Parcis.

ODE

23) Machiauellus origine Tuſcus;
24) Homo nihili, in quo nihil boni, nihil verae prudentiae, aut virtutis: qualis Machiauellus.
25) Summus et juſtiſſimus Ciuium Athenienſium. Agrippa Auguſti Octauii Sapiens optimusque Miniſter.
26) Vt Parcae benignae, quam diutius fieri poteſt, vitae ſtamen conſeruent.

ODE IV.

AD

ADAMVM STANISLAVM GRABOWSKI,

Principem Epiſcopum Varmienſem.

Mala belli Pruſſici, eſſe irae Coeleſtis effectus.

O' qui labores tutus inutiles,
Aeſtusque ponti e littore contuens,
Caſus volubilisque tecum
Ipſe vices meditare fati:

Qui nunc Britanno, nunc Domino maris [1])
Parere Gallo [2]) caerula conſpicis:
Liberisque binarum recentes
Parta [3]) Semiramidum trophaea.

1) Nunc maris victorem Gallum, nunc Britannum conſpicis.
2) Caerula Poetis, idem quod maria, quae caerulei ſunt coloris.
3) Binae Semiramides duae Imperatrices Romana, et Ruſſiae. Semiramis Aſſyriorum Regina foeminarum celeberrima.

Non sectus [4]) aeque quos tremit, et colit
Orbis thronos tres, Regnaque maxima
Metire, sabuloque [5]) campos
Et Patriis steriles arenis.

Emersit illis, et caput extulit,
Vnita quem vis foedere triplici
Non terret, Alcides [6]) proteruus
Geryonem nihil vt minacem

Expauit: etsi mole tricorporem,
Qui solus, instar centimani [7]) Gigis
Se diuidit partes in omnes
Vndique [8]) Lynx, et acutus Argus:

Nunc

4) Quos orbis non aequaliter inter Principes sectus ac diuisus colit Thronos tres, et Regna maxima metiaris ex vna parte: notum est: tria magna imperia arma junxisse contra Regem Borussiae. Austriacum, Gallicum et Russicum.

5) Alia ex parte metiaris Marchiam Brandeburgicam totam sabulosam, quae Veteribus scriptoribus vocatur Arenaria S. R. Imperii. *Sabloniere du St. Empire.*

6) Hercules ita dictus ab Auo Alceo Geryonem Regem Hispaniae, quem fabulae tricorporem memorant aggressus.

7) Gigas Briareus centum manuum.

8) Lynx visu animalium acutissimus.

Nunc enſe prudens aggreditur pari,
Cauto retrorſum nunc reſilit pede:
Et perdit, et refert amiſſas
Ancipiti ſibi Marte palmas.

Quot faederatis, quamque potentibus
Pugnatur armis? illum aries 9) ſtupet
Iam quintus vt bello recentem
Cingi Equitum, Peditumque nimbo?

Quorumue Regum? quotque ſuperbiae 10)
Inſultat? ipſa caede ferocior:
Vnus, nouo ſceptro, 11) manuque
Imperiis tribus hoſtis impar?

Quin ille dena clade animoſior,
Majore ſemper caſtra quatit metu,
Victusque Victori timetur:
Vt metuenda cruore viſo.

9) Ver quintum, cujus ſignum aries.

10) Superbiae potentiae, Virg. Late Regem belloque ſuperbum, id eſt potentem. Horatius: *Quaeſitam meritis ſume Superbiam*: id eſt: famam et gloriam.

11) Regum Europae Rex Boruſſiae penultimus.

Pyrrhi Pelidae [12]) terribilis bidens
Aut qualis [13]) ictus cuſpide, plus adhuc
Ferocit, ac immane rugit
Rex nemorum, nemorisque terror;

(Et nî ruentis ſiſteret impetum
Cunctator [14]) vnus non ſuperabilis)
Daturus horrendas per arua
Proxima, perque remota, caedes,

Ter [15]) qui et miniſtram fulminis alitem
Expertus, vngueisque implacidos, noua
Nec ante vulgatas per artes
Bella, nouos meditatur ictus.

Aut ille tandem vincet, et vltimus [16])
Ridebit (vt quae ſera dies vehit,

Latent

12) Pyrrhus, Rex Epiri, ex Peleo et Ioue genus ducens, contra Romanos armauit Elephantes, Elephas eſt duorum dentium viſo colore rubro vel ſanguine exaſperatur.
13) Leo.
14) Daunius inuictus Imperator Auſtriacus.
15) Tribus inſignibus victoriis Ruſſorum fractus. Imperii Ruſſici inſigne Aquila biceps.
16) Prouerbium gallicum: *Celui rira bien, qui rira le dernier.*

Latent in incertis) aut ſi
Dîs placet (et moritura vates [17]).

Caſſandra, ſi quod praecinuit malum
Omen Boruſſis occidet, occidet
Sed ſtrage, quâ texit, tegetque
Innumeros prius ille campos.

O mallet enſes jungere [18]) Noricos
Et Roxolanos [19]) ille ſuis, truces
In Thracas, attritisque lunae
Cornibus [20]) Odriſiae [21]) Eöis.

Regnis, et [22]) Vrbi, demere compedes
Quam Chriſtiana pube, mapalia,
Patresque grandaevos, et olim
Iam [23]) ſteriles ſpoliare Matres!

 Non

17) Caſſandra Priami filia Vates Trojana, quo nomine hic appellatur Mater Regis Boruſſiae, quae ante obitum, vulgo narratur male ominata fuiſſe de exitu belli praeſentis; Omen tamen vel nullum, vel falſum fuiſſe belli euentus oſtendit.
18) Auſtriacos.
19) Ruſſos.
20) Odriſiae, Thraciae, Turcae, idem eſt.
21) Orientalibus Eos Aurora.
22) Byzantio, nouae Romae ſeu Conſtantinopoli.
23) Effatus, ſenes, et jam pridem pariendo non idoneas.

Non ergo coeli vindicis eſſe rem
Putes? aut noſtri in generis necem
Non ſaeua conniuere fata?
Quot jugulis eget expiari,

Quo victimarum ſanguine prolui
Impurus orbis? credo [24]) Dieſpiter
Offenſus iratusque dum igni
Nubila diuideret coruſco,

Certos aquarum rumperet alueos,
Montes abyſſis, et pelagus ſolo
Miſceret, illinc inquinatos
[25]) Turpe thoros, ſimul inde ſpretas

Vlturos aras, et Themidis [26]) fugam,
Hanc ille belli perpetui facem
Incendit in caput Nepotum
Prorſus auis ſceleratiorum:

Quibus,

24) Dieſpiter, Iupiter diei vel Deorum Pater cum fulmina jaceret.

25) Irreligionem, luxuriam et injuſtitiam vlturus Iupiter.

26) Nota Themidis ſeu Aſtreae e terris in Caelos fuga.

Quibus, nefaſtos Religio jocos,
Et thura riſus 27) Sardonios mouent,
Qui templa vel temnunt ſupremi
Caelicolumque hominumque Regis;

Vel ſi frequentent viſere 28) fornices
Cellasue tenarum, oppido crederes,
Qui noſſe ſe teſtantur, 29) inter
Nectaris ambroſiaeque ripas

Diuos beato diffluere otio,
Incurios noſtri, a quibus audias:
30) *Si ſit Deus quisquam? reliquit*
Res hominum Regit omne caſus

Semenque brutis, ac animis idem eſt
Et finis idem. Sic vetitum bonis,
B 5 Sperare;

27) Sardonius ſeu ſtolidus abſque cauſa riſus a Populis Sardoniis.

28) Fornices loci impuri, a quibus fornicariae dictae, lenae, mulieres ibidem praeſides. Aduerbium *oppido* idem quod multum vel penitus ſignificat.

29) Philoſophi Epicurei, qui teſtantur. Superis nullam curam eſſe rerum mortalium.

30) Sermones impiorum de Deo.

Sperare; ſic impune prauis
Omne nefas licuit licetque.

Aſtraea terris juſſa nocentibus
Exeſſe, jus et flagitio datum.
Riſitque Praetoris [31]) Secures
Culpa ferox. Scelus omne tutum eſt.

Metum Deorum, tecta [32]) lanugine
Exemit aetas, jam bene crimini
Matura nec rudis ſtruendi
Innocuae [33]) pedicas puellae.

Iam nuptiis nil prorſus ineſt ſacri.
Iurata flocci Numina, nec faces
Horret vel inceſtas adulter,
[34]) Hercyniae cui more Syluae

Fas eſt ſolutis viuere legibus.
Caeleſtis haec non ira [35]) piauerit?
Hoc

31) Praetoris ſeu cujusuis Iudicis.
32) Lanugo pili primum ſuccreſcentes mollesque in barba Iuuenum.
33) Pedicae, quibus pedes capiuntur, pedicas ſtruere, eſt inſidiari.
34) Hercynia Bohemica ſylua pro quauis alia more ſyluae, more belluarum.
35) Piare, expiare, eluere, idem eſt.

Hoc fonte [36]) profluxere clades:
Inde grauis mala longa belli.

At nos profano, tela Deum, fera
Temnemus aufu progenies? Ioui
Infesta jam dudum propago?
Dura trucis soboles [37]) Typhaei?

Densis Olympus fulminibus ruat!
Pudor fateri nos vetat impius,
Ictus ab vltrici Tonantis
Ire manu, pluuiasque flammas

Fas sint scelestis talia. Numini
Nos rite sancto [38]) farre litabimus
Iraeque, quae procudit enses,
Ter placido faciemus [39]) Agno.

ODE

36) Ethnicus quoque Poeta idem fassus est: *Faecunda culpae saecula, nuptias primum inquinanere, et genus, et domos: hoc fonte deriuata clades in Patriam populumque fluxit.*
37) Fera progenies Typhaei, qui primus Gigantum, bella Ioui mouit.
38) Pane Eucharistico.
39) Vitula, haedo, agno, facere, est idem quod sacrificare.

ODE V.

AD

VENCESLAVM RZEWVSKI,

Palatinum Podoliae, Campeſtrem Exercitus Ducem.

De infracto Regis Auguſti III. rebus aduerſis animo.

Principis Cari (decet hocce nomen
Optimos Regum, Patriaeque Patres)
Principis Cari, mala, qui miſertus,
Vt tua ſentis.

Cui ſalus Regis, cui vita Regis,
Eſt ſalus Regni, populique vita.
Si quid, Auguſto, metuis ſiniſtri
Forte? videsne?

Qualis [1]) aegaei decus, alta rupes,
Objicit ſaeuo latus omne Ponto;
Et minas Euri, procul et furentes
Deſpicit vndas?

Flu-

1) Alta quaecunque rupes in mari Aegaeo orientali prorſus immota (1) Rupes.

Fluctibus tunſae quatiuntur, illa
Prorſus immota, pereuntque naues
Glutiunt rictu patulo piſolae
Corpora [2]) Phocae.

Aeolus clauſtris volitans apertis,
Miſceat terris pelagus, quieta [1])
Proſpicit, motis titubare ripis
Funditus vrbeis,

Mugiant nubes, grauis ira Caeli
Feruidos igneis jaculetur, illa [3])
Creber, illaeſa, reſilit caduci
Fulminis ictus.

Robur inuictae ſolidaeque mentis
Tale Dîs debet, quoties iniquae
Sortis, Auguſtus petitur malignis
Vndique telis.

Denſus

2) Phocae belluae marinae voraces pelle piloſa inſtar canum tectae.

3) Ab illa rupe illaeſa creber fulminis caduci ictus reſilit.

Denſus abſumptam populante flamma
Obruit Dreſnam cinis, vrbiumque
Gemma pulchrarum cadit! (Onefaſtas
Militis iras)

Ille deletae Patriae ſuperſtes
Horridi ſpectat mala longa belli
Major Anchiſe, Priamoque flente
Rudera Trojae.

Pectus haud illi tamen aere fuſum,
Regiae cladem, populi domusque
Sentit, vt fas eſt, tener vt Maritus
Vt Pater et Rex.

Patrii damnum graue Principatus
Triſte, captiuae, ſimul vrbe capta,
Conjugis funus: ſobolisque ſanctae [4])
Pignus ademptum,

Ille

4) Non longe poſt mortem Reginae Mariae Iosephae Auſtriacae Amalia Regina Hiſpaniae Regis Filia obiit.

Ille sed, volui bene cuncta, Diuum
Lege, coelesti meditatus, omnem
Fronte tranquilla placidaque fati
Excipit vrnam.

Ordinis gnarus, sapientiaeque,
Conditum nutu moderantis Orbem,
Se sinit duci, facilemque jussis
Omnibus aptat.

Ille non rebus tumidus secundis
Non et aduersis minor est. Vtraque
Prorsus [5]) Hussaei Ducis instar, aeque
Sorte beatus.

Ille quem nullis pauidum ruinis,
Quem sui semper similem, videbit,
Si ruat certis propriisque motus
Sedibus Orbis.

Regis exemplo sapienter et nos
Iuuerit, quosuis ita ferre casus
Et frui longa, Pyliosque in annos
Sospite vita.

Alea

5) Iob. Vir de terra Hus.

Alea immutabilis eſt Deorum
Iacta quae de me fuit. Inque Caelo
Fixa de nobis ſemel, addo nunquam [6])
Interituris.

Saepe mortales inopina terrent.
Inſcros ſeri penitus futuri
Sed Deus, quae principio carente
Sanxit ab aeuo.

Quae ſub aeterna latuere nube,
Tempus euoluit veniens, diesque
Quidque Dî quidem ſtatuere prae ſetis
Detegit hora

Sed tamen ſi nunc male, non deinceps
Sic erit ſemper male. Luci opacum
Cedit. Inſtat ver hyemi, coruſco
Mite ſerenum.

ODE

6) Quae in Caelo ſemel ſtata ſunt de nobis, ea ego addo rebus, quae nunquam interire, ſeu quae nunquam nos praeterire poſſunt.

ODE VI.

AD

VATELUM,

Doctiſſimum de Iure Gentium Scriptorem.

Saxoniae deſolatae calamitates.

Regibus, Muſisque, Vatele grate:
Solius penna metuente falſi,
Saxonum, contra Ducis arma ſummi
Iura tueris [1]).

Audii primas docuiſſe leges
Nube deuectam populos Mineruam!
Te, tuos Ciues, hominumque late
Te genus omne,

Quod licet, quod non licet, edocente,
Ipſamet per Te erudiiſſe gentes,
Et tuo, natura, videtur ipſa,
Ore locuta.

Vi

1) Bello durante cum Rege Pruſſo pleraque pro Saxonia ſcripſit.

Vi ſed iniuſtae, modo fas et aequum,
Pacis et belli ſacra jura quid ſunt?
Dat ſuo terris documenta, triſti
Miſnia ſato.

O Vidikindi populoſa Regna! [2])
Imperi ſedes, meliorque pars, et
Roma quam dudum peperiſſe magnos
Senſit Othones [3]).

O et a ſaxis male nuncupata
Fertilis tellus! cui nec Tarentum [4])
Vberem glebam, neque diſputet Cam-
pania felix.

Artium mater: quid enim repertum,
Callidis [5]) Gallis, Italis, Britanno?
Impigrum quod fors latuit? quod acrem
Saxona fugit?

Fons

2) Vitigindus, celeberrimus Dux Saxoniae, Carolo magno Imperatore.

3) Quatuor Imperatores e Domo Saxonica.

4) Vrbs magnae Graeciae in Calabria Regione fertiliſſima.

5) Scientibus, peritis, ſagacibus.

Fons opum, multis, medio ſub axe,
Ditibus terris populisque, fruſtra
Inuidendarum: careas licet ſi
Gange, Tagoque.

Sed quid haec Muſae memoratis atrae?
Hoc fuit nuper, fuit hoc beatum
Ilium [6]) nunc eſt rogus, ac arena
Andabatarum [7])

Barbaris quid nos melius? ferinis
Quidue Centauris, Lapithisque? [8]) Plures
Edidit ſtrages vbi? plus an vſquam
Saeuiit hoſtis?

Oppidis dudum, vacuisque pagis
Parte centena, cupidus, vel ipſum
Martiae pubisque laborioſae
Tollere ſemen.

C 2 San-

6) Arx Trojae Regia.
7) Gladiatores, ſeu populi, qui clauſis oculis digladiabantur.
8) Centauri, medii homines, medii equi, Lapithae, populi Theſſaliae bellis, continuis caedibusque clari.

Sanguinis jam bis duodena caedes
Miſcuit tantum vel humo vel vndis,
Sera vix diras reparare clades
Poſſit vt aetas.

At nec vnius ſat erit quieti
Otium ſaecli, ſinuoſus Albis 9)
Priſtino flori bene reſtitutas
Spectet vt vrbes

Omnibus tetrae cecinere Parcae
Terminum Regnis. Sua jam peracta
Fata ſunt iſtis, eadem relictis
Imminet vrna.

Omnibus ſors haec metuenda. Nam quis
Eximat duris vicibus vel vnam
Gentium, vultus variante Luna
Inferiorum? 10)

Hae

9) Fluuius Saxoniae infra Hamburgum in Oceanum influit.

10) Gentium quae ſunt infra Lunam, vultus continuo, variantem.

Hae cadunt, his mox aliae refurgunt
Fortiores alterius ruinis:
Quae nouis cedent: neque parcet iſtis
Serius aeuum.

Fallor? an quisquam melior Deorum,
Augurii Vatem monuit ſiniſtri?
Spes bonas laeuo [11]) tonuitque Caelo
Laetius omen?

Mercium ſedes et amica Muſis,
Tempus vt ſaecui fuit ante belli
Copiae. Sic poſt erit, audietque
Lipſia cornu.

11) Auſpicia fauſtiora erant e laeuo, quam e dextro latere Caeli. Laetius omen tenuit, ſeu intonuit nobis ſpes bonas.

O D E VII.

In illud Poetae

Si vis nubere, nube pari.

Cum

ADAMVS, Dux in Klewan et Zukow, Princeps CZARTORYSKI, Generalis Terrarum Podoliae Praefectus, ELISABETHAM Comit. de FLEMING, Supremi Mag. Ducatus Lithv. Thesaurarii Filiam, sibi connubio felici jungeret. 1761. d. 19 Nov.

Et pares secum sociare dextras,
Et pares inter similesque, sacris
Nuptiis, gaudent hilares adesse
Dîque Deaeque.

Sorte quid fausta, meliusque lectum
Par vt est illud? quod vtrinque jures
Inuicem natum sibi, grande seri
In decus aeui.

E Iag-ellonum ſerie vetuſta,
Si Ducem clarum traho? par origo
Ex Auo, Nuptae: propiusque ſe fons
Diuidit idem [1]).

Parte jam quantum thorus ex vtraque
Splendeat? quali radietque luce
E Sieniauitis, Lubomiriisque
Valſteniisque?

Baltici quondam Domini potentes
Littoris, quanto, veteres Flemingi [2])
Nomen illuſtrent, thalamosque Sponſae
Lumine? ſpecto.

Quaeue fortunae coeunt in vnam,
Cerno priuatos ſuperare cenſus:
Ipſe ſed nouit Plutus, haec, an ille,
Ditior Haeres?

 Hic

1) Duces Czartoryscii Magnus Cancellarius Lithuaniae, et Palatinus Ruſſiae Fratres germani hujus Filius Princeps Adamus, illius ex filia Nepris Eliſabetha Flemingia.

2) Flemingorum Comitum familia potens et illuſtris in Pomerania.

Hic opes, aetas, genus, et venuſtas,
Mutuo certant, parilisque virtus.
Dona naturae, ſimul et magiſtrae
Palladis artes.

Diua nec Latona [3]), Parens, jugandae
Anxiam quae das operam juuentae,
Lectius quidquam numeres, perenni
Faedere junctum.

Candidum ſpectes animum, probosque
Si Ducis mores? Sapientiamque
Praecocem, Gallis, Italisque miram, et
Vſque Britannis

Si canant (vt nihil ceciniſſe Muſae
Verius poſſunt) Patriae decus, Dux,
Spes, amor Gentis, Populi voluptas
Deliciumque?

Spiritu ſi raptus Apollinari,
Praeſcius ſeri penitus futuri, è
Rupe Parnaſſi, hoc ſine fraude, Vates
Praecinat omen:

Caſtra

3) Latona Dea apud Veteres Connubiorum.

Caſtra majori Duce, nec Senatus
Patre clareſcet ſapientiore,
Nec Themis Conſo, meliore nec Res-
publica Ciue

Approbant carmen, ſed idem ſonoro
Replicant plectro Aoniae Camoenae
Ac Viro dignae, ſuper aſtra tollunt
Numen Eliſae.

Gratiis nil jam ſupereſſe ternis
Nilque Pandorae ſupereſſe jactant,
Quo nouo poſſint decorare celſam
Munere Nuptam.

Quippe Iunonis, Veneris, Mineruae
Eſſe decantant opus abſolutum
Prorſus o tali niſi, talis Vxor,
Digna Marito!

Deligunt Dî, quos cupiunt jubentque
Eſſe felices. Male caecus vnit,
Quae Puer connubia ſempiternus
Iupiter odit.

Diſpares teninit; paribusque, priſco
Stamen ex auro (nituere quali
Saecla Saturni) jubet arte cautas
Ducere Parcas.

Nos Patri, purum: niueoque tectum
Farre biſſena vice, pluriesque,
Neſcium mortis, feriemus Agnum,[4]) et
Semper eundem;

Fertili frugum pecorumque terra,
Meſſibus Vos et beet vt trecentis,
Soſpites, ſaluos: *) ſimilique faxit
Prole beatos.

ODE

4) Chriſtum ſub ſpeciebus Euchariſticis.

*) Hoc idem fauſte precatus eſt Benedictus XIV. Adamo Principi ſibi plurimum dilecto: Redi care Princeps in Patriam tuam felix: nube auſpicato, et Te tuosque ſimili Tui prole fortunatos redde.

O D E VIII.

AD

IOSEPHVM de Prussis Principem
IABLONOWSKI,
Palatinum Nouogrodensem, Equitem
S. Spiritus,
sermone cum Eo habito,
de Patriae Libertatis incuriis, et proditoribus.

Si Te sol-icitum tuae
De fatis Patriae saepe quatit metus
Si rebus, prout assoles,
Prudens, Imperii Sarmatici times,
Heroum Soboles, auis,
Princeps ac Atauis edite fortibus,
Segni Pieridum choro [1])

Lin-

1) Linquamus, vt otiosae Musae canent ludicra et dulcia, nos et ipsa monet, barbiton, seu lyram tristem sumere, et plectrum flebile, quod vel durissimum, vt aes triplex, pectus in planctus soluat, si verum est, quod cantu lyrae Orpheus scopulos molliuerit, et Eurydicen ab inferis reuocauerit.

Linquamus tenerae ludicra tibiae,
Et dulcem ſtrepitum lyrae.
Nos res ipſa monet, barbyton aſperam,
Et triſtem grauibus modis,
Ac pleĉtrum potius ſumere flebile,
Quod vel peĉtoris aes triplex
Soluat, ſi ſcopulos molliit Orpheus
Si praedam tulit inferis.
Aures carminibus pandite, vos queis
Libertas nihili Patrum:
Tanto quae Proauis ſanguine conſtitit
O Ciues male Liberi!
Donum, binae [2]) opibus ditius Indiae
Quo majore carent Dii,
Donum, quo melius nullum homini datum eſt
Vltro perdere? quis furor?
Quidquid reptat humi, vel ſecat aera
Aut ludit tepido mari,
Deuitat pedicas, rete fugit, capi,
Ac eſſe alterius, timet.
Auceps viminibus texat vt aureis
Et gemmis caueam, vafer,

Mellitas

2) Orientalis in Aſia, Occidentalis in America.

Mellitas Arabum figat arundines, [3])
Si quid ſuauius et thymo:
Auro quippe nitens vndique, liberam
Intus, carcer, auem trahet?
An ſtructam Pario [4]) marmore Regiam,
Quoquo vult volucris vaga
Campis aereis, et nemori ſuo, et
Vaſto praeferet aetheri?
Includine ſinet, ſe crate ferrea
Vltro, magnanimus Leo?
Seſſoremne ſuum ſponte feret, libens
An fraenos equus induet?
Non inuiſa cui ſit ſua ſeruitus?
Taedet vos niſi, liberos
Natos eſſe? piget vos niſi originis
Nolentis dominum pati?
Vos? Vos Sauromatae? olim genus inſcium
Et Romae et Capitolii? [5])
Clari poſteritas inclyta vos Lechi?
Nam quid? (proh pudor et nefas!)

San-

3) Ex quibus in Arabia Felici dulcis ſuccus exprimitur.
4) Ex Paro Inſula Archipelagi.
5) Qui neſciiſtis Romam et Capitolium. Nam ſauromatas nunquam Romana potentia vicit:

Sanguis Patricius non facis immemor,
Quo non exitium Tibi?
Quo non vincla pares? Serius, ocyus,
Damno non reparabili,
Pulchro iure Patrum degener excides:
Seruilisque probrum notae,
Venalis, timida fronte, geres nepos
Temnat quem generosior [6])
Cui quaesita neget Phyllis et oscula,
Dedignata Virum, cui
His contumeliam vocibus exprobret:
Quid vecordius? ipsemet
Ortus liber; Auis ac Atauis Tuis
Seruos, quos paries, dein
Addes? mancipiis tu caput et parens?
Tradant quae Domini truces

Post

6) Quem Phyllis, seu cara Vxor nata libera, dedignata vt Virum seruilem contemnat, cui oscula neget, et in his vocibus contumeliam exprobret: O Vir quid Te vecordius, quid miserabilius, qui, cum sis natus liber, fecisti te mancipium, vt paries ex Te seruos, sisque Caput et Parens nasciturorum mancipiorum quae tradant Augusti Neronibus, vt est, boni Principes Tyrannis. Boni enim Principes, vti Cyri, Titi, Aurelii rarissimi sunt.

Poſt ſe ſe Dominis aſperioribus?
Auguſtique Neronibus,
Cyri namque, Titi aut Aurelii, quoti?
Heu! quo praecipitem trahunt,
Imprudens quereris, fata Polone te?
Quid fruſtra immeritos, leuis
Inſectare Deos? dic peto ſanius
Quo me ducit in horridam
Libertas temere verſa licentiam!
Legum nomen inutile [7])
Nequaquam regimur legibus, vt mali
Nos leges regimus. Tamen
Exleges populos dicere barbaros
Fas eſt, et pueris licet.
Priuatae cuiuis tantus amor rei,
Vt vel pernicie ſuae,
Et faſces et opes quaerere Patriae,
Proſit Ciuibus impiis.
Nil illis Patriae, nil Reipublicae
Vsquam nomine inanius:
Riderique poteſt, qui memoret, ſua

Pro

7) Deplorat legum contemptum extinctumque amorem Patriae, quo Romani et Graeci tantopere ſuam Patriam proſequebantur.

Pro roma cupidos mori,
Brutos et Decios, et Fabium genus;
Aut qui, nil nisi gloriae
Virtutisque auidos, caetera pauperes,
Prae Persis opulentibus
Laudet Spartiatas, et Lacedaemona.
Astraeae [8]) quid ego fugam?
Impunem scelerum quidue proteruiam?
Tacta Altaria Iudici
Perjuro? immemori fulminis et Iouis?
His Vrbes periere tot!
Haec tristem minitant gentibus exitum.
Cudunt implacidi Dij
His in genua graues libera compedes.
Iam quid certius! vltimum
Si non exitium nunciet oscines [9])
Regno fatidicus? cui
Desunt arma foris? consilium domi?
Si Vates cecinit bene,
Vis consilii expers, mole ruit sua
Et quidquid viguit, perit.

Sed

8) Deplorat Astraeae, seu Iustitiae exilium.
9) Auis auspicium ore faciens.

Sed jam rauca [10]) mihi fila prementibus
Respondent digitis: diu
Tensae, languet iners et Citharae sonus
Nec tantum mihi flaminis [11])
Princeps, quanta tui vis calami. Tuum est
Cunctis scilicet artibus.
Doctas addere res et noua lumina
Nullum ferme genus tuis
Intactum studiis. Tu Zoroastre [12]) tu
Archimede Magistro, iter
Astrorum sequeris et vaga sidera.
Tu rursum cupidus, vias
Naturae ac animi scire reconditas
Stoae [13]) Teque Platonicis

Misces

10) Sed jam mihi fila lyrae rauca: nec bene respondent digitis prementibus.

11) Neque tantum mihi est Spiritus o! Princeps quanta vis inest tuo calamo, qui in omni genere multa docte scripsisti.

12) Zoroastres Bactrianorum Rex astronomiae peritissimus Archimedes Syracusanus celeberrimus Astronomus.

13) Porticus Athenis celeberrima Paecile dicta, in qua Zeno Auctor stoicae sectae Philosophiam profitebatur. Stoa vox graeca non latina.

Miſces diſcipulis, et Samii ſenis [14])
Iam vel lucida Sardonix [15])
Vel gemmis facies eruta Caeſarum, ac
Nummis, quae nitet aureis,
Aut inciſa notis marmora publicis
Noſcendi te auidum mou.nt.
Priſci cura tenet te quoque temporis
Et nunc cautus origines
Regnorum dubias, et variam vicem
Scrutaris modo poſteros
Majorum titulis, et ſerie mones,
Quoniam ſanguine ſint ſati.
Per te vita redit fortibus et bonis
Poſt mortem Ducibus: Viros
Et penna reuocas immeritos mori:
Quorum pro Patria datae
Ingentes animae, pulchraque vulnera,
Virtutem melius docent,

(Tor-

14) Pythagoras e Samo Inſula oriundus.

15) Laudatur Princeps a rariſſima collectione veterum gemmarum cum vultibus Caeſarum, et aliorum Heroum a cognitione Veterum inſcriptionum, a ſtudio Hiſtoriae a Genealogiis Principum Poloniae Familiarum editis, a vitis Imperatorum Polonorum deſcriptis.

(Torpentem penitus, ſi ſtimulo caret)
Exemploque potentius
Incendunt veteris pectora frigida
Libertatis amore, quam
Alterna gracilis fiſtula cum Lyra.

ODE IX.

Execratio in malos Cives, proditoresque Patriae jacta.

Caelo tonantis juſta Jouis manus
Centum coruſcis ignea nubibus
In patriae prolem ſceleſtam
Horriſono plue tela Nymbo!

Sinesne ſaeuas rodere viperas
Carae Parentis viſcera? Si tamen [1])
Lenti Dii ſint, impiosue eſt
Juſta ſequi pede paena claudo,

D 2 Felix-

1) Si in vita praeſente ſcelera impunita triumphant ſi bonos hic pati oportet.

Felixque crimen ridet, et omnia
Virtutis aufert praemia, ſi ſcelus,
Si forte ſors praeſens bonorum eſt
Dira pati niſi ſpe futuri?

At parte ſaltem jam [2]) ſtygis altera
Dî fraudulentis Ixionis rotas
Parate! fumantesque taedas
Tiſiphones, ſimul et ſororum:

Paſti Meduſae pectora ſentiant
Virus colubri, roſtraque vulturis
Edacis, aeternosque morſus,
Et Phrygii labra ſicca Regis [3]).

ODE

2) O ſaltem in altera parte Stygis, ſeu in altera vita meritas luant paenas!

3) Tantali.

ODE X.

In impium Poetam.

Quicunque ſit Autor carminis de terrae motu Ulyſſiponenſi.

Impie! quid quereris? veſane! ſceleſte! quid audes?
Tantane rabie innoxios petis Deos?
Innocuae quare à virtutis, *Iupiter ictu* [1])
Orditur! et cur crimen haud prius ferit?
Heus tu! ſi crimen, Diuum prius ira feriret,
Quot obruiſſet jam tuum telis caput?
Tu viuis! caeloque moues Titania bella:
Typhaea proles! et manus grauis Ioui,
Fallor! an arridet nomen tibi forte Gygantis
Hoc ne tumeſcas, rectius de te canam.

 Viuis

1) Autor carminis de terrae motu arguit Deum et facete quaerit Ulyſſipponem piam et religioſam Urbem, et non potius alias impias euerterit.

Viuis! et inſultas toties? impune? tot annis?
Diuinitati? vilis et foetens cimex!
Ingenio (fateor, quod non praeſtantius vlli)
Vt deſtruas, quidquid ſacri eſt, tantum vales?
Nam tibi qui metro praeſtet, leuioreque plectro,
Scribatue melius, cogitet pejus, quis eſt?
Ohe! ſis ſapiens! aſt haec ſapientia, quanti eſt?
Cui cum pecoribus eſt idem ſummum bonum [2])
Lotus fonte ſacro (ſi jam id tibi dicere fas eſt)
Non noſcis aliam Cypriam praeter Deam.
Tu ſacra, tu Diuos, tu noſtra altaria temnis.
Pectus tibi, ipſis Gnidiae [3]) votis calet?
Auis digna tuis ſola eſt et thure voluptas.
Religio, Muſis riſus et jocus tuis
O hominum faecem! tanto cui ſpernitur auſu
Lex Chriſtiana Legis et Lator Deus

Ridetur

2) Voluptas corporis.
3) Cypria, Gnidia Venus in Cypro et Gnido culta.

Ridetur cui *mens* rectrix *improuida* mundi,
Infausta virtus, semperque *beatum scelus*
Cui Deus errat, et hunc dudum male dirigit Urbem:
Solisque nostrum casibus linquit genus
Iustitiae nomen cui nil, nisi vana *chimerae*
Imago, *quam qui ridet, est felix latro.*
Ipsos *saeua pati* nisi fata, *piosque probosque*
Fauere superos impiis terra, mari.
Haec dum dira vomis noctuque diuque, triumphas?
Non te Tonantis obrutum flammis adhuc?
Scisne? alium cecinisse. Epicuri de grege porcum 4)
Paenam scelestos insequi *claudo pede?*
Durum me dicas saeuumque? videlicet in Te
Nobis nihil? Tibi in Deos tantum licet?

4) Horatius ita se ipsum nominat.

ODE XI.

AD

COMITEM ARANDA,

Principem Virum Optimatemque Hiſpaniae, Equitem Aurei Velleris, nuper Legatum Catholici Regis ad Regem et Rempublicam Poloniae; deinde ſupremum Hiſpaniae Exercitus bello Luſitanico Ducem,

Poſt pactas conditiones Pacis 1762. decantata.

Nomine Ciuitatis Varſauienſis.

Dux Aranda atauis edite Ditibus 1)
Noſtrae delicium dulce, Tuae decus
Gentis, Laurigera Martis in otio,
Jam nunc ecquid ages manu?

Prudens, inter eos non ego Te Duces
Ponam, flamma, cinis, queis placet, Vrbium
Qui turres ſepelit, tecta ruentia, et
Moles aequat humo graues.

Victori

1) Familia Aranda haereditario gaudet titulo. *homme riche d'Arragon.*

Victori placeant rudera barbaro,
Ac gratus vacuis ſit ſonus aedibus
Et deſertus ager, fana, lares, domus
Olim non habitabiles.

Sed conceſſa feris tuta cubilia
Apris, atque lupis antra rapacibus.
Te mitem genuit, nec cui lenius
Natura ingenium dedit.

Si Te praecipitem viuidus impetus
Hoſtes in medios perpulit, hoſtibus
Inſtar Te voluit fulminis: at bonum
Victis, Te voluit Patrem.

Tu [2]) luges miſeros, Tu pia lumina
Oblectare caues cladibus horridis
Te ſuſpiria lamentaque Virginis
Sponſi funera flentis, et

D 5 Voces

2) Te maerentem lacerant ſuſpiria, lamenta etc. voces Matrum, agmina Conjugum, orbitas ſenii, etc.

Voces militibus dira precantium
Matrum, Te tenerarum agmina Conjugum
Longas ſparſa comas, ſaeuaque praelia
Deteſtantium inaniter.

Te triſtris ſenii flebilis orbitas
Maerentem lacerant, non ſecus ac Tuis
Damnis atque Malis. Illachrymantibus
Haec ſpectas oculis Parens.

Non fuſum aere Tibi pectus aheneum
Inſunt mollia praecordia. Quin piget
Te mox cernere, ſi vel tacitus dolor [3].
Vdis excubat in genis.

Ingens fama, decus (velificant cui [4])
Heroes proprio ſanguine Ciuium
Merſuri patriam, Regnaque triſtia)
Non tanti tamen eſt Tibi.

Vitam

3) Cernere non potes vel tacitum dolorem, qui excubat in genis vdis, ſeu quae lacrymis conſperſae ſunt.

4) Heroes famae velificant, ſeu famae inſeruiunt non parcendo ſanguini ſuorum Ciuium.

Vitam non reputes Ciuis vt vnius
Pluris Dispereant! queis hominum cruor
Vilis, ſerta ſui qui capitis, nece et
Terrarum excidio parant.

Iam cum ſis animo, qualis ineſt Tibi,
Nil humanius vt Te ſit, Ohe! quibus
Non te continuo laetitiis ea
Inceſſiſſe putem die?

Qua conſanguineae Pax Luſitaniae
Affulſit. Sed enim gaudia quae ſimul
Deuexit trepidanti Oceano Tagus [5])
Quoque vrbem eripuit metu?

Non ſic, ſi Libici [6]) ſe catuli nouis
Felix explicuit caprea dentibus,
Rupes laeta ſalit, ſummaque montium
Vix tactis quatit vngulis;

Non

5) Flumen ad Vlyſſiponem.

6) Olyſippo Princeps Urbs Luſitaniae extremo periculo erepta, qua laetitia inceſſerit, terna ſimilitudine illuſtratur. Caprea dentibus Leonis explicita; Alite ex vngue aquilae elapſa, Hoſtia, quae collum ſecuri ſubducit et rupto fune exilit.

Non ſic armigeram ſi Iouis alitem, et
Vngueis implacidos fugit auis, nemus
Cantu implens, volucres ad modula mina
Centum vocibus euocat;

Non ſic hoſtia, quae jam prope ſanguine
Manatura, ſacris colla ſecuribus
Subduxit, ſubito libera currit, et
Ruptis funibus exilit,

Vt jam nunc hilares laeta dies agit,
Impendente diu functa periculo,
Et caſura Tuae victima gloriae,
Olyſippo mari potens.

Sic jam Pax niuea nube ſuper redux,
Felicis populos viſit Iberiae [7])
Quam cornu ſequitur diuite copia,
Ac ſpargit bona fauſtitas

Et

7) Hiſpania ab Ibero amne Veteribus nominata.

Et fruges, et opes munifica manu
Quam cingunt Comites et Themis, et Fides,
Terra vt ſitque mari jus cuiuis ſuum
Nec leges ſine moribus.

Jam tutae volitant per pelagus rates
Portus quaerere nec cogitur inuios
Mercator timidus cedere Nereo [8])
Aut praedonibus omnia.

Et pagos vacuos et vacua oppida
Jam Lucina [9]) nouis prolibus anxia
Inſtaurare parat criminis inſcios
Caſtis connubiis thoros.

Has res haec hominum laetius otia,
Captarum ſpoliis aſpicis Urbium:
Nec fas eſſe putas, vt Tibi laureae
Humani generis bono

Conſtent

8) Mari. Nereus Deus maris.
9) Dea parturientium.

Conſtent Innumeris pax potior Tibi eſt
Semper viſa triumphis, nec obeſſe [10]) vis
Major, ſi interea cedere tempori, et
Fortunae jubet impari.

Num belli cecidit ſi ſecus alea
Rebus, quas homini noſſe datum, optimis
Pax ſemper melior propitio Joue
Rerum damna reſarciet.

Curas mitte graues. Solicitam Tibi
Mentem gratuito ne quatiant metu
Venturi (Caue) praeſagia temporis
Cautis linque futura Dîs.

In mentem reuoca gaudia, Regiae
Quae noſtrae dederas, Feſtaque copia
Pompa, compoſitis rebus, et Ordine
Graiis aemula caetibus [11])

Tunc

10) Non videtur tibi id quidquam obeſſe gloriae Regni, ſi major vis caedere jubet tempori et fortunae majori. Magna Britannia eo bello meliore fortuna vſa eſt in America, quam Hiſpania, quae ob Cubam Hauanamque recuperandam coacta fuit bello deſiſtere.

11) Tam bene ordinata feſta publica vt apud Graecos celebriores ludi.

Tunc jam diximus: vt rarum habitura ſunt,
Exactumque Ducem caſtra [12])! Probat Viros
Diſciplina reique ordo domeſticae
Summis Imperiis pares.

His Te dignius aut magnificentius
Pulchris Varſauiae nil fuit otiis,
Queis vrbem, Proceres, millia Ciuium
Traxiſti. Sed enim Deus

Quis Te Sarmaticis gentibus inuidus,
Ad metas properantem Herculis [13]) vltimas,
Noſtris eripuit ſemper amoribus
Quaerendum? Reliquum quid eſt

Jam nobis? niſi Te perpetuis palam
Votis, ominibusque ac precibus ſequi:
Tranquillum, incolumem, Te Patriae diu
Seruent vt ſuperi Tuae.

Dum

12) Qui domum et familiam propriam bene regit, bene recturus putatur Ciuitatem et exercitum.

13) Metae Herculis, Gades Inſulae in ora Hiſpaniae Baeticae ad Oceanum ſitae.

Dum faecunda mari Viſtula Balthico
Meſſes Sarmatiae deuehet annuas,
Seruabit memori Sarmata pectore,
Quas Aranda potens, opes

(Totus deliciis dum populi vacat)
Hic fudit: Veterum, ſacra [14]) Quiritibus,
Ne ſint inuidiae munera Caeſarum
Saturnalibus edita.

14) Ne ſint inuidiae Quiritibus, ſeu liberis Polonis nobilibus, munera Caeſarum, quae edere ſolebant Romae feſtis praeſertim ſaturnalibus.

ODE

O D E XII.

AD
CLARISSIMVM JVVENEM
VINCENTIVM POTOCKI,
recens e Collegio Nobilium egressum
die Eius nominis.

Quo suo jam vel ab hac aetate respon. deat Nomini, Vates illi offert exemplum Scipionis, qui captam Carthagenae Puellarum formosissimam, Filiam Regis Hergetum, connubio Allucio Iuueni Celtiberorum Principi promissam, intactam Eidem reddidit, ingentemque auri summam ab Allucio sibi oblatam, spretamque doti Regiae Puellae adiunxit, ita simul libidinem, auaritiamque continentissimus Adolescens vicit.

Vt Tuo iam Te similem paremque
Nomini praestes, quid agas? Trophaea
Fac refer de Te potiora, vince
Temet et ipsum.

Ille Romana Iuuenis ſuaque
Gloria maior, Libiaeque terror,
Norma ſit clarus minus Africanis
Scipio Lauris

Regiam quam dum [1]) cui cedat ante
Caeteras, pomum Cypriae, Puellam,
Inſciam noxae, nimium ſtupenti
Reddidit hoſti.

Tela ſic fregit, nec acutiore [2])
Alitis vinci pueri ſagitta
Paſſus, immenſo neque Celtiberi
Principis auro

O triumphator [3]) Paphiae, Plutique!
Quippe quid maius Duce continente!
Quo magis dudum tumuit ſuperba
Roma triumpho?

Sic

1) Cui cedere debet pomum Veneris Cypriae, inſcriptum: *detur pulchriori.*

2) Vinci non eſt paſſus Cupidinis allati pueri ſagitta.

3) Veneris ira a Papho dictae et Pluti diuitiarum Dei.

Sic opum nec Te ſuperet cupido:
Non et a porco ſene dicta turba [4])
Molle, ſi virtus, ſtudiumque famae
Pectus aduſſit.

Te probi mores pietasque fuci
Neſciens, laus et cito profuturi
Ingeni, rebus patriae, Tuisque,
Largius ornant.

Di ſpei noſtrae, nec inane de Te
Magna ſpondenti mihi, Di benigni
Annuant! at Tu memor eſto fati
Vatis amici:

Semper Heroum, Venus, eſt venenum:
Herculem [5]) fuſo ſubigit ferocem:
Et bonae menti ſapientiaeque
Diffidet omni.

 ODE

4) Non te ſuperet Epicurea turba: Horatius ſe ipſum vocat Epicuri de grege porcum.

5) Hercules cum ſua Dejanira fuſum duxiſſe memoratur.

O.D.E. XIII.

Paean

ad Christum de castis tribus Iosephis.

Nate Diuina sine labe Mente,
Auctor, et casti sacre fons amoris,
Fonte, cristallo, niue, luce solis
Purior ipsa.

Quanta pulchrorum tibi liliorum
Messis assurgit! Tibi quanta nectunt
Integri vitae, scelerisque puri
Serta Iosephi!

Nam Duces sancti rigidos honesti,
Laude virtutis similes eadem
Terna Iosephos superis, et Orbi
Protulit aetas

Vnus incestam Dominae pudicus
Vicerat flammam Iuuenis, tulitque
Dum fugit, clarum, sine teste, Caelo
Teste triumphum.

Alter

Alter innuptae celebrisque miro
Virginis partu Comes, atque Cuſtos,
Arbiter, tutor, Pater educati
Numinis almus.

Tertius luſtris decies nouemque
Integram Caelis animam fidelis
Rite ſeruauit niueamque claris
Intulit aſtris.

Proſpero pugnax animoſus infans
Marte, deuicta ſtyge [1]) caſtitati
Vixit aeterno, ſapientiaeque
Faedere iunctus.

Sic et exemplum docili iuuentae,
Et modos vitae dedit innocentis
Neſcius culpae maculaeque naeui
Omnis et expers

1) In tenera aetate pluries foeminarum illecebris impetitus, eas eluſit et vicit.

Hoſpitis nomen bene Nazareni [2])
Geſſit, ac eius bene nomen et rem,
Priſca, quem dudum coluere Patrem
Regna Canopi [3])

Huius ad laudes et honore digni
Bethleemitae, Calaſanctiique [4]),
Virgines ſpargant, puerique dextris
Lilia plenis

Hi Iuuentuti Pugiles, Ducesque
Aſpici digni! ſcopulos pudoris
Inter et ſyrtes, et in omne proni
Dedecus Orbis.

Nunc Cataclyſmo [5]) denuo meretur
Flui tellus, prope nunc honeſti
Pulla lex, lapſis, vitioſiore
Viuitur aeuo.

At

2) Hoſpitis Nazareni Ioſephi Sponſi Virginis.

3) Aegypti, a Canopo Vrbe ad oſtium Nili ſita, ita dictae.

4) Familia peruetus, et illuſtris Hiſpaniae, Parens Ioſephi Calaſanctii.

5) Diluuium vniuerſale.

At libens caſtas vacuasque noxae
Qui colis mentes Deus, atque puris
Rite placaris manibus ſub albi
Tegmine farris,

Coniugum ſerua thalamos fideles,
Et puellarum Iuuenumque mores
Fraudis ignaros, ſcelus omne caſtis
Vrbibus arce.

ODE XIV.

In Verba Salomonis

Revertetur puluis in terram suam, et spiritus redibit ad Deum, qui dedit illum.

Eccles. Cap. 12.

AD

DVRANDVM,

Ministrum Galliae apud Regem, et Rempublicam Polonam.

Frustra [x]) virentis flore superbiens
Aetatis, annos quos sibi dempserit,
Apponat, aemulaeque tradat,
Innumerisque procis triumphet

Proterua

x) Frustra proterua Virgo, superbiens flore virentis aetatis, annos aemulae suae addat, quos sibi dempserit; moris enim est, vt puellae suorum annorum numerum minuant, puellisque aliis annos augeant: Frustra proterua Virgo et arrogans Puella, quae ita se formosam existimat, vt prae Venere pomum illi a Paride debeatur; frustra, inquam, se continuo in speculo contemplatur.

Proterua Virgo, prae quoque Cypria
Pomum mereri ſe ſe putet, arrogans
Puella, depictum repente [2])
In ſpeculo, meditata vultum.

Fruſtra iocoſa captus imagine [3])
Tenſa manu ſe quaerat, et alterum
Miretur, immotisque nantem
Semet amet puer albus vndis.

Fruſtra liguſtris, atque roſis, niui
Et certet ipſi, pocula qui Ioui [4])
Praebere ſe mota iubetur
Prorſus Hebe tabulis Deorum.

2) Nullibi cuius, magisque repente, quam in ſpeculo vultus depingi ſolet.

3) Fruſtra Hylas ſua in fluuio imagine captus ad illam manus tendit, et ſe in aquis quaerit ſeque vt alterum miratur et natantem in vndis ſemet amat, in quas cum accidiſſet, ac merſus in Hyacinthum mutatus fuit.

4) Ganymedes ſubſtitutus in locum Hebae amotae a menſis Deorum; fruſtra, inquam, hi omnes pulchritudine formae ſibi placeant, cum mors in omne pulchrum, et in omne turpe aeque deſaeuiat.

Desaeuit aequo pallida mors pede
In omne pulchrum, turpius et nigro
Thersitis a Pelide caesi [5])
Et Phrygii senis ore faedo [6]).

Formosa quaeuis, hisque nihil minus [7])
Furore caeco proterit Atropos:
Cardos et vrticas, et vna
Lilia trux violasque miscet.

Luto quod exit, scilicet in lutum
Redibit Rursus humus trahit,
Et quiquid effudit, resorbet
Cuncta sinu capiente tellus.

Ex se renasci prouida, perpete
Natura gyro voluitur: et rota
Vertuntur aeterna, suisque
Se reparant elementa damnis.

At

5) Thersites turpis et conuitiator Achillis, a quo pugno occisus, Achilles Pelides, Pelei filius.

6) Aesopi ore.

7) Hisque nihil minus, id est: nihil minus, quam formosae proinde turpia proterit Atropos seu mors.

At ſint idem iſthaec, naſcier, et mori,
Laudantque notum terrea circulum [8])
In puluerem, ſi puluis atrum,
In veterem ſua terra terram

Indeſinenti ſi remeent vice:
Diuerſa [9]) multum ſors animis data eſt!
Mortale nil inhaeſit illis,
Nil, quod humus repetat, caducum.

Igni caloris, ponderis et ſolo
Nil debet, vdo nil quoque Nereo,
Aut aëri nil molle, rerum
Principiis animus quaternis

Nil

8) Terreſtria omnia in circulum verti videntur, id eſt; cum tempore quaſi in ſuum locum redire.

9) Si terrena omnia in terram indeſinenter remeant, animorum ſors eſt alia, hi enim in terram non remeant, nam, nil caducum illis inhaeret, quod humo ſeu terrae debeant, nil igni caloris, nil ponderis ſolo, nil humoris aquae, nil mollis aëri, nil, inquam quatuor elementis debent.

Nil debet. In ſe totus et integer,
Non ſectilis, nil compoſitus, proin
In quasque diſſolui recuſat
Poſſe, quibus caret ipſe, partes.

Nec eſſe putum materiae modum
Affirmet, herbis quem male Colchicis
Infecit Vxor, in furorem
Carminibusque dedit malignis [10]).

Ignaua nam quid materies tenet?
An eſt futuri proſpiciens? memor
Lapſi? ſciens praeſentis? vtrum
Cogitat? et bene cogitantem

Se noſcit? vtrum conſcia ſit ſui?
Nouit ne, quae ſe de nihilo manus
Expreſſit? an ſe ſe ipſa verſat
Libere in hanc aliamue partem?

An

10) Lucretius Epicureus, qui herbis veneficis ab vxore praebitis in furias actus mortem oppetiit, animam è materia tali modo diſpoſita educit.

An eius insunt forte atomis vaga
Scientiarum semina et artium?
Finesne? discrimen ne callet
Illiciti, licitique moris?

Fortasse sunt? quae nolit? aut velit
Quae iudicet? quae materia ordinet?
Se forte res educat, ipsa
Insipiens, sapientiores?

Sit spissa moles, situe liquens? caret
His omnibus. Si viribus ingenî [11])
Quod praestet, effingas? id vlli
Nec tibimet tamen ipse credas.

Iam quod suamet non habet in penu,
Qui det [12])? Nec ergo fortuito venit,
Nec inde, se caeleste prorsus,
Mens, Ratioque, Animusque do-
num est.

Exhau-

11) Nec fingi quidem, aut credi potest, quod materia praestet intellectu et ingenio.

12) Nemo dat, quod non habet.

Exhausit illum pectore proprio,
Venasque in omnes ore Diespiter [13])?
Spirauit admoto: lutumque
Incaluit meliore flamma,

Quam raptus ignis solis ab orbibus,
Per fabulosi furta Promethei
Est spiritus sacer, Deique
Halitus est, et imago nullis-

Delenda saeclis, Huius originis
Superba [14]) dono, temnat inutiles
Metus tenebrosae breuisque
Sandapilae, neque fata tristis

Incuset, arctis limitibus Deos
Clausisse vitae tempora, patrio
Mens nata Caelo, perpes aeui
Lumen, inocciduosque soles

Visura

13) Diespieter, Iupiter diei Pater.

14) Huius originis dono superba mens humana, contemnat, necesse est mortem, nec de vitae breuitate, Deos incuset etc. Sandapila, feretrum seu tumba cadaueris.

Visura semper. Spiritus ad Deum
Qui fecit illum, quippe redibit, et
Torrens, in immensique gutta
Oceani remeabit altum.

Sic vnde sumsit principium dia
Mens semper illuc quaeret et exitum:
Ni cymba nobiscum Charontis [15])
Incidat in stygias paludes.

Sed haec ne paruae conueniant lyrae?
Quo Musa? Quercus [16]) o Druidum sacras
Menteisque sublimes, Vegreae
Concilium vetus omne ripae

Excel-

15) Nisi nos ipsimet in stygem praecipitemus deflectendo ab vltimo fine.

16) Ad ripas Vegrae quernum nemus incolebant, ibique caetus suos agebant Druidae, Philosophi Galli. O! Durande, qui alta sapientia excedis sacras Druidum quercus, et mentes, ad concilium Philosophorum ad ripas Vegrae celebrari solitum.

Excellis alta qui ſapientia,
Durande, quo nec porticus [17]) vlla, nec
Frequens [18]) Academus nec olim
A Samio [19]) Duce ſecta nota,

Praeſtantiorem Philoſophum audiit,
Ne carmen audax temne: ſeuera Te
Decent, ſed et Muſis amico,
Vena Tibi [20]) Venuſina ridet.

ODE XV.

Iuuenilis aetas perbreuis.

Triſte lugebit ſenium Iuuentus.
Laeta quae vixit nimium: ſequuta
Qua praeit caecus puer, et pharetra
Notus et arcu [1])

Tota

17) Stoicorum.
18) Academus Platonis.
19) a Pythagora.
20) Vena Horatiana. Venuſium in Apulia Patria Horatii.
1) Cupido.

Tota cui aeſtas hyemi parandis
Frugibus ſolers, cui mite ver, et
Vdus Autumnus ſalit otioſae
More cicadae.

Praeterit pulchrae breue ver Iuuentae
Flos et aetatis propere caducus
Imminet, rugis tremuloque bruma
Hiſpida vultu.

Serpit, heu intus, taciteque rodit
Oſſa gliſcentis caries ſeneĉtae
Vosne formoſos? Iuuenesne ſemper
Eſſe licebit?

Qui [2]) rotas Phaebi rapiunt, iidem
Non reuerſuros, Pyrois et Aethon,
Auehunt annos, procul vltimoque
Aequore mergunt.

ODE

2) Pyrois, et Aethon equi ſolis, qui rapiunt currum ſolis, rapiunt et annos non reuerſuros, eosque videntur in aequore mergere.

ODE XVI.

AD

IOANNEM BORCH,

Palatinum Liuoniae,

cum ſtabiliendae rei nummariae totus incumberet.

Opus eſt benefacere inuitae multitudini.

Olim temporibus qui melioribus
Naſci dignus eras, o Reipublicae
Tam praeclare ſenator!
Quam nil, Philoſopho minor:

Summarum niſi res eſt ea mentium
Totum ſe Patriae tradere commodis,
At qui ſponte perire
(Quales Andabatae[1]) ruunt,

Praeter

1) Andabatae Populi clauſis velamine oculis pugnare ſoliti: *qui ſponte perire*, ſeu vt pereant, ruunt, quales erant Andabatae.

Praeter fata, furor quos rapit in ſuam
Caecus perniciem rejicientibus
Exoſisque ſalutem
In praeceps et euntibus

Dextram tendere opem ferre piam, bonis
Hoc par eſt ſuperis, Dîsque ſimillimum!
Virtus non hominum haec eſt
Saltem ſemideos decet

Vecors, non hodie ſcilicet, optima
Faſtidit populus, pars, male credulus,
Pars, obtuſus, et aſper,
Pars verſatilis et leuis

Mutari facilis: ſed ſapientiae
Iuſſis, qui indocilis flectere ſe neget:
Denſas ocyus Orphei [z])
Siluas vt Lyra mouerit,

z) Vt Orpheo facilius fuerit ſyluas et rupes lyra et cantu mouere, quam vt hi indociles homines inflecti poſſint: ad iuſſa et leges ſapientiae.

Et rupes [3]) ſalios ciuerit ad modos
Felix eſſe quidem, diſcupit [4]), eſſe ſed
Felix neſcit, et aeſtu
Feruentis Pelagi minus

Tranquillus fremit, ac motibus omnia
Incertis agitat. Sed cui? quam Tibi eſt
Vulgi notaret vndis
Inconſtantior, indoles?

Callet nemo, hominum Te melius genus.
Aſt cordi Tibi ſors illius, et bonum eſt.
Vrgens [5]) paſſibus aequis
Semper Cynthia Cynthium,

Deſudare diu, nocteque, Te vident,
Teſtes, quidquid agis Ciuibus vtile.
Iam docte meditatas
Patrum Curia res ſtupet,

Ac

3) Salios ad modos, id eſt: ad Choreas. Salii ſacerdotes, ſaltando cultum Diis exhibere ſoliti.
4) Populus.
5) Cynthia Luna, Cynthius Sol, a monte Cynthio nomen habent. Luna, quae ſemper ſolem vrget, id eſt: conſequitur, paſſibus aequis, id eſt aequalibus, Luna et Sol Te vident diu noctuque.

Ac cum Rege probat: quid populus ſtrepit,
Et pro modo ſuo garrit ineptus: at
Donis et Benefactis
Inuitus fruitur Tuis.

In pulchro properum tramite gloriae
Nil te ſiſtit, At eſt ſat Tibi, publica
DE Re, Te meruiſſe
Totus gnauus et anxius

Firmes vt Patrias conſiliis opes,
Praeuertis [6]) monitis damna ſalubribus.
Ranarum [7]) vtque retardat
Phaeben, vociferatio,

Sic plebeius et clamor, ab orbita
Recti, Te reuocat. Legitimum Tui,
Seram poſteritatem,
Noſcis non niſi iudicem.

6) Praeuertis, id eſt: auertis damna.

7) Vtque ranarum vociferatio Phaeben (Lunam) non retardat, ſic nec Te plebeius clamor ab orbita recti auocat.

ODE XVII.

Sub initium Interregni Ao. 1764. decantata, ex illo Salomonis:

Da mihi Domine ſedium tuarum Aſſiſtricem ſapientiam etc.

Deinde

STANISLAO AVGVSTO,

Regi Poloniae Magno Duci Lithuaniae etc.

dedicata

De ſapiente Rege.

Si quod profanis [1]) eſt vetitum licet
Audire Vates: Sarmatiae nouum
Regem daturus. Sic Deos eſt,
Sic ſuperum Pater allocutus,

Me

1) Si profanis hominibus erat vetitum apud Veteres audire arcana Deorum myſteria, id ſemper ſacris Vatibus licebat; proinde Vates ſe praeſente Iouem Deos allocutum eſſe de Electione futuri Regis Poloniae teſtatur.

Me teſte: Se quod rite colentibus,
Bonisque, Reges det populis bonos,
Probos, pios, fortes, tenaces
Iuſtitiae? Sapientiamque

Locet beati pone latus! Throni
Quae dictet aptas, ſeligat optimas,
Et pacis, et belli, ſecundis
Temporibus, dubiisque Leges

Haec [2]) ſceptra, ſacra verſat vbi manu,
Sancto Senatus Concilio, Patres
Conſcribit Auguſtos: ad omne,
(E populo meliore quouis

Lecto) recenſet munus idoneos.
Addit bonis calcaria praemiis.
Cietque [3]) tardantem mereri
Vtilium celebrata late.

2) Sapientia.

3) Eum, qui tardat bene mereri de Patria, merces a Principe pro laboribus vtilibus aliis collata, omnibusque nota, excitat.

Merces laborum Perdita ſpes malis.
Fortuna Ciues deſerit improbos
Virtutis almae cuncta parent
Imperio Patrios honores,

Non illa Auorum, ſed meritis iubet
Gnauam Iuuentam quaerere propriis.
Greges adulantum, paratas
Venum animas, facilesque vendi,

Sublimis arcet limine Regiae,
Faſces et omnes flagitio eripit
Intaminatis ipſa praeeſt
Iudiciis, nec in innocentem

Ius dat potenti. Si facilis tamen,
Si prompta culpae parcere ſupplici:
At crimen exerta proteruum
Terret, et inſequitur ſecuri.

Hinc triſte [4]) ſeptis qualis olentibus
Lupus, canum qui territus agmine,
Arrexit horrentes capillos
Perpetuaque fuga relictis.

Erupit

4) Hinc qualis lupus, *triſte* ſeptis olentibus; ita Virgilius. *Triſte lupus ſtabulis*, id eſt: qui contriſtat ſtabula, et ſepta ouibus capriſque dentia.

Erupit oris ſic miſerabile,
Six omni inaudax et pauidum loco,
Foroque, compitisque pulſum
Ac domibus, ſcelus exul errat.

Serris nec aurum vecteque triplici
Eget, nec Argi centum oculis thorus
Pudicus effraenes ſat auſus
Paena vigil cohibet, nefasque

Rectricis haec eſt vis ſapientiae,
Illius [5]) ars eſt, noſſe, quid indoles
Genti quid innatus repoſcat
Laudis amor? quid opum cupido?

Non vſitatis inde modis agit [6])
Vrgetque motu perpete, floreant
Artes vt omnes: hicque acuto
Ingenio vel aduſque priſcis

5) Sapientiae Regiae ars eſt; noſcere gentem propriam, qualis ſit indolis, vtrum amore laudis, an lucri cupiditate magis ducatur?

6) Sapientia agit, et vrget motu continuo, vt artes omnes effloreſcant, atque hic, qui eſt acuto

Res irrepertas detegat, aut nouam
Lucem repertis addat, ad hic manu
Quam mente plus celer, ſtupendi
Res operis, pretiique magni

Effingat (empturo illicitum potens)
Deſiderati ſic opifer lucri
Sit certus, ac iſto perennes
Fonte meent, remeentque nummi.

Primus regentis ſed labor, vt parens
Faecunda frugum, rura Ceres colat.
Typhisque 7) quaeſitas in omni
Littore, veliuolisque clauſas

Merces carinis inuehat Vrbibus
Gaudetque, priuatam ſi opulentiam
Induſtriae debet, ſuasque
Quisque opera ſtudioſiore

Res

acuto ingenio, vel non repertas adhuc res inſcientiis, artibusque detegat, vel iam repertis nouam lucem addat; Aſt hic alius, qui celerior eſt manu, quam ingenio, effingit opera ſtupenda, magnique pretii, et quae diuites ad emendum alliciant etc.

7) Typhis Argonauta, qui artem gubernandarum nauium primus edocuit.

Res ſemper vrget, nauus et impiger
Re ſingulorum creſcere publicam
Cum nouit, et commune magnum
Cenſibus exiguis parari.

Nec negligit, quas celat humus ſinu
Gazas auaro: viſcera montium
Ferro ſecat, nigris et infert
Damna [8]) Pluti Triuiaeque Regnis,

Venas vt addat diuitiis nouas.
Tranquilla tutas ſed teneant opes
Vt regna, tutela potenti, et
Viribus hic opus eſt, et armis.

Haec Rex futuri proſpiciens, parat,
Ne conſilii expers, quid trepidis agat
In rebus, incenſa ſequatur
Dardanidem Aeneadasque Troja, [9])

Recens-

8) Plutus, et Triuia, ſeu Luna, apud Poetas Reges ſunt ſubterranei.

9) Ne fugiat e propria Regia, vti Aeneas, et Dardanidae, ſeu Troiani ex incenſa fugerunt Troia.

Recensue miles, ne rudis agminum
Flammaeque, Martis turbet opus graue
Conſtat repentinis deeſſe
Et ſubitis animum, modumque

In imparatos ſi celeri pede
Hoſtis vel impar ingruit. Otia
Rex neſcit, euentura prudens
Prouidet, et meditatur alta

In pace bellum: vel ſocialibus
Paci ſuorum faederibus cauet
Vectes vt aeternos ahenis
Det foribus, reſeret nec vnquam

Templum Bifrontis [10]) Laetus, amabilem
Suo quietem ſi populo, eximit
Externa nec vis, Ciuium nec
Iurgia, peſtiferaeque rixae.

Sed

10) Bifrontis Iani templum pace ſemper clauſum, bello reſerebatur.

Sed grata, ſomno ſi placido leuat
Feſſos aratro cum Dominis boues,
Nutantis annoſaeque quercus
Vmbra, ſoporiferaeque ripae [11])

In publicorum tunc operum nouas
Molitiones, pronus et integer
Incumbit, ac Diuos ſuperbis
Indigetes habitare templis

Iubet. Tener vel tunc inopum Pater,
Infert aſylis pauperiem piis,
Doctas Iuuentuti Palaeſtras,
Et mutilis ſenioque fractis,

(Attrita quorum caſſide tempora)
Tunc Martiales aedificat Domos
Tunc impedituras, feroci
Hoſti aditum per aperta Regni.

Communit

11) *Ord. Gramm.* Si vmbra quercus et ripae ſoporiferae leuant placido ſomno feſſos aratro boues cum Dominis.

Communit Arces, barbarus vnde Dux [12])
Nolit trecentis fulminibus quati.
Tunc pontium moles, ſimulque
Clauſtra vagis ſinuoſa riuis [13])

Ponit viarum dulcius Appia, [14])
Saxoque ſtratum planat iter. Fora,
Nec arte dimenſas plateas
Innouat, et meliore donat

Forma. Vetuſtae moenia Regiae
Corinthiis aut Iouiis modis
Exornat, ac in plebis vſum,
Deliciasque profuſus, hortos

Ludis aquoſis inſtruit. In bonum
Commune, ſemper ſplendidus omnium
Prouiſor, aſt illiberalis
Et ſibimet niſi parcus ipſi.

Nil

12) Communit arces, quas dux aliquis barbarus nolit et metuat oppugnare, ne pluribus tormentis inde quatiatur.

13) Repagula (Tamy, Gluzy) in fluuiis.

14) Appia celeberrima viarum Roma Brunduſium in Regno Neapolitano.

Nil Regiae deeſt magnificentiae.
Aſt hac in ipſa, nil nimium Pari
Metitur ac aequa bilance,
Qui veniunt, abeuntque cenſus;

Modumque cautus ſeruat, vt exitus
Venas opum ne praeſuperet, neque
Pars major abſumatur Aulae [15])
Soricibus. Nihil eſſe nouit

Egente pejus Principe Proprii
Proin videri vult patrimonii
Attentus argutusque cuſtos
Solicitus magis anxiusque,

Non rem tributis augeat vt ſuam,
Sed vt Paterna demat onus manu,
Soluentis e paruo coloni
Et tenuem ſibi vix agello [16])

Prae-

15) Peſcennius Imperator inutiles Aulicos ſorices appellare ſolebat.

16) Bonus Princeps non auget, ſed demit onera Colonorum, qui e paruo agello, et ſoluere, et tenuem vitam ſibi praebere debent.

Praebente vitam. Quippe bonus Parens,
(Vt eſt Parens, Rex officii memor)
Ceu liberos et dulcis inſtar
Prolis amat populum ſuosque

Ciues: et vnam reſpicit vt Domum.
Quacunque ſpectat Regnum habitabile
Partitus, aequo jure natis,
Lance pari ſua dona, nec plus

Feliciori de Patria Viro,
Sed plus merenti: vel probitas diu
Quem rara ſecreuit latentem
. Et tacitum; medioque vulgi

Exemit, aptum grandibus, et rei
Natum gerendae. Nouit enim ſuos
Princeps huic horas diurnas
Dat ſtudio, vigilesque noctes.

Se ſeque totum ſedulus vſui, et
Vnum ſaluti deuouet omnium
Naſcantur e quo fonte gnarus
Regia iura, datasque nuſquam

Fuiſſe

Fuiſſe gentes Regibus, at datos
Fuiſſe Reges Gentibus; haud ſua
Se ſeque libertate fruſtra
Trux hominum genus exuiſſe,

Non vt Tyrannos (ſunt miſerae quibus
Turbae gementum grataque ſeruitus)
Sed vt pios juſtosque Patres
Deligeret, memoresque ſe ſe

Certis teneri Legibus. His niſi
Subeſſe Reges ſe quoque ſentiant,
Non temperatam vim, tumultus
Seditioque nocens ſequetur.

Odere ſemper qui metuunt, Metu
Cuſtode tutum nil bene. Vidimus,
Si non amor fulcit fidesque,
Saepe thronos titubare celſos.

Hoc non timebit Rex ſapiens, cui
Potens in omnes ius animos dabit
Caeleſtis ac callens regendi
Ars homines Cui ſunt benigna,

G Quae

Quae rite puris et manibus colit,
Supplexque placat, Numina Regios
Mores et exemplum ſequente,
Ac ſtudiis imitante magnis

Turba ſui veſtigia Principis
Sic vna mens eſt cum populo Duci,
Vt vera ſectentur, Deoque
Digna, ſuperſtitioſa temnant.

Norintque Patrem Romuleum ſacris
Praeeſſe ſummo ſub Ioue qui [17]) male
Obliuioſos, impiosque
Cuſpide ſaepe monet tremenda

Quid poſſit? et quid iuris in infimum
Telluris Orbem Regnaque maxima
Sibi reſeruarit, Coronas
Ad lubitum arbitriumque mutans,

Iam

17) Iupiter, qui cuſpide tremenda fulminum caelo ſaepe demiſſorum monet impios: ſua infinita potentia Orbem regi; quod et Horatius agnouit: *Caelo tonantem credidimus Iouem.*

Iam maior, aut quae fauſtior accidit
Felicibus ſors Imperiis? vbi
Cantare non faſtidioſis
Regibus haec, cupidisque veri,

Fas eſt in aulis ſtat male veritas:
At Rex Magiſtro Diſcipulus Ioue
Qui regnat, huic primas in omni
Conſilio dat, et aure prona

Audit monentem: ſic male noxio
Errore liber fraudibus et dolo eſt,
Sic hoſtis eſt nulli, proteruum
Quem patriae niſi norit hoſtem:

Sic Patriae quo quisquis amicior,
Is certus idem, Regis Hephaeſtion [18]).
Si cara Majeſtas ſupernis
Dîsque placet populis et imis

18) Hephaeſtion in maximis fauoribus fuit apud Alexandrum Macedonem.

Aeque. Polonis addite Regibus
Regem fauentes o Superi! optimum
Quem noſtis, aut huc vſque qualem
Vaticinae cecinere Muſae *).

Sic pax beatos alma feret dies:
Sic proſperorum Ciuibus omnium
Spes omnis et fortuna creſcet.
Perque libros, per et ora ſaeclis

Narrata ſeris, gloria nominis,
Et laus, et ingens Imperii decus
Clareſcet, audietque, toto
Gentibus Oceano reuulſis [1]).

ODE

*) Longior quidem iuſto haec Ode eſt, ſed longitudinem eius materiae copia, et magnitudo excuſat. Complexa eſt quicquid fere Principis officium continet, nihil in eo intactum reliquiſſe videtur, adeoque vt quoddam compendium ſaniores Politices, et conſilii accipi poteſt.

1) Vltra maria, et Oceanum habitantibus.

ODE XVIII.

In Anniuerſario die Electionis

STANISLAI AVGVSTI,

Regis Poloniae, Magni Ducis Lithuaniae.

De Vaticiniis Gentis Polonae cum in Campo ad Volam Regem eligeret.

Ad Volam ſitus, atque comparandus
Elaeo bene, Martioque, campis [1]).
Tectus Nobilitate purpurata,
Biſſenos retro *Campus* ante Menſes,
Cum feruens, animisque vocibusque
Te concordibus ad Thronum vocaret,
Quantis omnibus, bonisque fatis
Quantis auguriis, amoribusque
Auditus mihi perſonare totus!

G 3 Prae-

1) Wola, pagus ad Varſauiam, cuius campi Electionibus Regum ſacri: Eleus campus ad vrbem Elidem in Pelloponneſo, confluxu totius Graeciae ad ludos Olympicos celeberrimus. Martius campus, locus Comitiorum Romanorum.

Praedicit populus lubens, quod optat:
Et de Principe ſumma ſperat. Aeuum
Ac ſaturnia iam redire Regna
Pars eſt vaticinata. Pars ab Aethra
Aſtreae reduci, foro remotas
Venales animas, locum daturas.
Pars, Numen placidum, piosque nobis
Diuos affore pollicetur, Aula
Pulſis impietate, troſſulisque [a])
Pars, e ſemine fortium Virorum
Quod natura Viros paresque priſcis
Heroas dabit: hinc vigebit Almae
Pacis conſiliis grauis Senatus,
Et belli ſtudiis calens iuuenta.

Pagis et Ceres, Vrbibusque Typhis,
Omnes diuitias ferent, opesque.

Fun-

a) (Troſſuli,) Trefniſie cohors Troſſulorum Romae primis temporibus virture militari celebris, qua gloria in ſuperbiam elati, ita deinde in effaeminatos, laſciuosque degenerarunt, vt ſummo deinceps contemtui haberentur.

Fundent Sarmatici metalla montes,
Nec lucentia Seribus [3]) vel Indis
Nobis fas erit inuidere fila,
Lanarumque niues Ibericarum [4])
Syluae lanificos dabunt Polonae
Vermes, vellere prata noſtra, nulli
Cedent Heſperiae [5]) nec Albioni

Aetas artibus vlla percolendis,
Aut plus ingeniis amica, nuſquam,
Quam ſub tam ſapiente Rege, nobis
Affulgebit. Opes, decus, ſalutem,
Fruges, otia tuta, gloriamque,
Hoc ſub Principe fas ſit ominari.

3) Seres regio, vnde fila ſerica copioſius prodierunt.

4) Hiſpanarum Baeticarum.

5) Heſperiae, ſeu Hiſpaniae, Albieni, Angliae ſeu Britanniae.

6) Quirites pro Nobilitate Polona. Quirites vero Romani dicti à Romulo Quirino, ſeu ab eius, quam portare ſolebat, Canna, quae ſabino ſermone vocabatur Quiris.

Haec praesagia, quaeque laeta de TE
Fuderunt simul hoc die Quirites [6]),
Felix, omina, vota, spes, adimple!
Imo spes supera omnium! Tuaeque
Sis Gentis Pater, optimusque Regum
Nil istis puto maius esse votis,
Nullum Dii quoque maius audiere.

ODE XIX.

In Anniuersariis Sacris CORONATI REGIS ad Diuos Regni Indigetes.

O quibus Regis, Patriaeque, res sunt
Desuper curae, superi benigni!
Supplici, mites, placidas et aures,
Flectite voto

Ilic dies pleno redit almus anno,
Sacra lux magnae Populi saluti.
Liberis certum melioris omen
Gentibus aeui.

Primus

Primus hic celſae diadema fronti
Optimi Regum Patriaeque Patris
Cinxit, et Regno noua fluctanti
Fata recluſit.

Quanta biſſeni peperere menſes!
Pulchra Libertas, animamque Leges,
Et Themis, ſedem penitus relictam
Tuta recepit.

Conſilî ſanctus vigor, et Senatus
Tempta, jam dudum rediere jura.
Spes alit, bellax auidusque priſcae
Sarmata famae.

Mirus inceſſit calor et Iuuentam
Gloriae Patrum ſatis inuidentem
Quid boni non dent, et opes, et artes,
Creſcere iuſſae?

Proſperent haec Dî bene caepta Multo
Thure fumantes adolemus Aras
Imperî ſortes vt eant ſecundae
Soſpite Rege.

ODE XX.

AD

PAVLVM THADDAEVM CZAPSKI,

General. Praefectum Excubiarum.

De desideriis hominum coërcendis.

Beatus ille, qui cupit nihil nimis.
 Votis et imponit modum.
Qui mox recedit, a quibus, recta ratio,
 Desideratis, diffidet
Libens obedit et Deo, Deique vice,
 Quidquid animus rex imperat.
Cui impotens pectoris fluctus domat,
 Tridente [1]) quasi mens arbitra.

Non

1) Tridente, Neptunus sceptrum trium dentium gerit, maribusque apud Poetas imperat.

Non *plus et vltra* [2]) noxiis cupidinibus
Metamque praefigit breuem.
Cui vultus idem fortunae vtrique obuius,
Vtraque non mutabilis.
Aſt haec facilia Muſis ſunt cantu meis,
Dictuque prompta ſtoicis [3]),
Quorum, ſocratica mentis immotae quies,
Tot intumeſcit laudibus.
Verum haec quieta ſapientis malacia [4]),
Imago pacati maris,
Occultiore nec aeſtu libidinum,
Nec Aeolis diris caret
Nam paruus Oceanus eſt homo, frui diu
Nec pace ſecum poteſt.
Rerum quaternae bella dum cauſae gerent [5]),
Ignique pugnabunt aquae,
Saeuis eousque et cor cupiditatibus,
Dolor, voluptas, impetent.

Ridenda

2) *Non plus vltra Herculeum*, cuiuis notum.

3) Stoici docebant ſapientem immotae penitus eſſe mentis, nullo motu animi laborare qua laude Socratem prae caeteris celebrabant.

4) Malacia eſt quies ſumma maris, quae ſemper eſt periculoſa.

5) Quatuor elementa.

Ridenda Cythii vanitas Philoſophi [6]),
Nil ſentientum Principis:
Non nullus ex his, diſputator publicus,
Docuit: Zenonium Virum
Nunquam eſſe biliofum, ira nec corripi,
Vnquam nec excandeſcere.
Haec cum doceret, octies excanduit:
Naſo ſed alter mox vafro [7]):
Iratus, inquis, *ſapiens non iraſcitur*
Dirempta lis riſu fuit
Nec eſſe ſtatuam [8]), quiuis ſapientem, ſua
Decreuit e ſententia.
Iraſcimur itaque, cupimus, et horreſcimus.
Deſideramus plurima!
Virtutis atqui rationisqus eſt, ponere
Stulte cupitis obicem:
Prauis reniti motibus, ſemper malo
Certare, ſemper vincere.

Nam

6) Cythius ab ita dicta Vrbe, dictus Philoſophus Zeno Princeps nil ſententiam Philoſophorum, ſeu qui ſe iactabant: nullo ſe animi impetu contra rationem moueri.

7) Naſo vafro, naſo acuto, homines aſtuti intelliguntur.

8) Nec eſſe ſapientem immobilem, vt ſtatuam.

Nam ſacra pugnae eſt vita praeſens, eſt alia,
Sertis, triumphis, otio.
Haec veriora, ridiculis Regum aemulis [9]),
Paecilis Auditoribus [10]):
Tu qui Academo, quidquid eſt ſublimius,
Quidquid Lycaeo et porticu,
Secernis, et quae ſaniora deligis
Annis Samii ſilentibus [11]),
Qui Chriſtiana temperas ſapientia
Altos ſophorum Spiritus,
Profunda cuius mentis iniui ſaepius,
Lutetiae, et Fonte candido [12]),
Es certus arbiter, Philoſophia an Tua
Meos Iambos influit.

ODE

9) Stoici ſapientem vno Ioue minorem, et Regem Regum nominabant, quos irridet Horatius: *Ad ſummam ſapiens vno minor eſt Ioue. Liber, honoratus, pulcher, Rex denique Regum, Praecipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.*

10) Paecile Aula Stoicorum, e Graeco a picturis ita dicta.

11) Pythagoras Samius quinque annis Auditores ſuos penitus ſilere iubebat.

12) Lutetiae, Pariſiis, Fonte candido Białyſtok magnificentiſſimum Palatinum Ducis Braniccy.

ODE XXI.

AD

ANONYMVM.

De cupiditate opum moderanda.

Felix, opes qui ſpectat ita pellucidas
Spumas vt Eoi Maris [1]),
Candente rutilas linteo ripas tegunt [2]),
Breuesque diſparent niues:
Perire celeres, ſic et diuitias, (monet
Vt ſtoa) qui conſideret,
Illis minus iam fidet, ac criſtallino
Fragilique ponti Viſtulae.
O non ad iſtas hominis ingens ſpiritus
Nugas ab alto lapſus eſt.
Carcere vel illum clauſeris adamantino,
Surſum inquietus emicat.

Felici-

1) Eoi maris ſeu Orientalis, ab Aurora, quae Graece Eos dicitur.

2) Maria cum in planiores ripas effluunt, lintei inſtar albi candida ſpuma eas contegunt.

Felicitatum cupidus, at perennium
Contemptor apparentium!
Proinde pueris linquitote, quod nitet,
Ardetque fuluum et flammeum.
Quae deferuntur, inuitosue deferunt,
Merentur an dici bona?
Iam diues ergo si quibus fauet Plutus,
Vtantor eius munere.
At non suarum mancipia sint tamen opum,
Vilesque nummum seruuli:
Arcae redundent aureis, et gemmeis,
Gazis vtriusque Indiae;
At cor vtrasque temnat altioribus
Immune seruatum bonis.
Haec, si recorder, hisque si tecum immorer,
Casus ad omnes riserim.
Nam si sinistra rapiat, dextra leuis
Fortuna, quod dedit manu,
Rapiat! mihi (dicam) prorsus ademit nihil,
Detraxit e meo nihil:
Irascar an fors ideo, quod superflua
Dempsit pilis et vnguibus?
Diues, superfluant non cui opes, sed is,
Qui scit, frui paruo bene.

ODE

ODE XXII.

AD

NEPOTEM MEVM.

De ambitione fraenanda.

Sors inuidenda! quorum intus mens Regia
Humana ridet culmina;
Raroque faſtu caeteris mortalibus
Vt ſe minora deſpicit.
Quae ſumma rerum credulum vulgus putat,
Curuoque adorat poplite.
Serenitates, atque celſitudines,
Rubras et Eminentias,
Vt quasque ſanctum ius et fas decens iubent,
Colit, ſed haud vlli inuidet.
Quin et fatuitatem nimis ambientium
Faſces, Curules, Purpuras,
Explodit aut cachinnis cum Democrito,
Complorat aut Heraclito.
Nam mors, videbantur qui prorſus impares,
Oſtendit omnino pares.

Probat

Probat id colubri audax, dum Regum iliis
 Non parcit, insolentia [1])
Cinisque putris, dignosci plebeio
 Qui non potest a puluere
Immensa casulas a Throni fastigio
 Secernit hic distantia,
Miscentur illic, aequanturque, dum grauis
 Vtrique tellus incubat.
Aequalitatem hanc, mundi Ciuis intuens,
 Mistos et imis apices
Mirabitur nil, praeter diam mentem hominis,
 Humana temnet caetera.

1) Audax colubri insolentia, qui nascitur in iliis seu visceribus Regum, aeque ac in pauperum cadaueribus; probat Reges quoque pares esse hominibus.

ODE XXIII.

Ad me ipsum.

De vitae breuitate.

Heu quid vel Priamo [1]) vel Pylio [2]) Seni
Prudens inuideam? quem fere saeculis
Praestolata tribus cymba [3]) Charontis est,
Ad ripas Acheruntias.

Lethi, seu cita, seu tarda necessitas,
Immutabilis est. Ergo statam mihi
Ad metam, reliquum quid superest viae?
Nil me solicitum tenet.

Sexaginta hyemes vidimus [4]) an prece
Et thure, et lachrymis cogere fas Deos?
Nobis plus, minus, vt solstitiis [5]) adhuc
Denis tempora prorogent?

Quin

1) Troianorum Rege valde annoso.
2) Nestor Rex Troiae trecentorum annorum senex.
3) Nota Cymba, seu nauis Charontis, qua animae per stygias et Acherontis vndas post mortem transuehi dicuntur.
4) 1760 Anno.
5) Dena solstitia hyemalia, et aestiua, anni quinque.

Quin id ſi faciant, et totidem heſperos [6])
Addant praeteritis? dura tamen, mori
Ad triſtesque Erebi, ſerius ocyus
Vmbras currere, Lex iubet.

Vitam proinde roſae viuat hic, Atropos [7])
Nutricis tenerae quem rapuit ſinu:
Octoginta alius ſpectet ab humido
Soles retrogrados capro:

Hic quercus [8]) ſuperet vel ſenium ſacrae, et
Tercentas ſegetes inuehat horreis:
Hic certet Lybicis vita Elephantibus
Cornicique ſuperſtite,

Tantundem eſt, ſtygiam ripam [9]) adeuntibus
Tardet ſeu properet Parca, *quid eſt?* duas
Horas? aut duo qui ſaecula vixerit?
Clauſus ſarcophago, *eſt cinis.*

6) Id eſt: vt addant tot dies, quod iam praeterierunt. Heſperus ſtella veſpertina.
7) Atropos, mors.
8) Quercus tribus ſaeculis ſtare dicuntur; Elephantes totidem viuere, cornix plus octo ſaeculis.
9) Id eſt: qui ripam ſtygiam adeunt, ſeu qui moriun-

Aetas an breuis, an longa? quid intereſt?
Longae finis, *idem* eſt, *ſi nihilum*, ac breuis?
Quod nuper vel heri praeteriit, *fuit*,
Iam *non eſt:* aut eſt *nihil.*

Punctum linea cum venit ad vltimum,
Quidquid retro jacet, deperiit. Neque
Ternum Neſtora qui vixit, et occidit,
Plus vixit violae die [10]),

Si iam mors ſubito praetereuntibus [11]),
Aequat cuncta, diu quae ſteterint, pari
Amborum interitu: nil moror, illico
Supremus celeret dies

Heſter-

moriuntur, tantundem illis eſt, vixiſſe vitam roſae, quantum vitam Elephantis aut cornicis, cum et breuis, et longa vita praeſens nihilo terminetur in nihilum euaneſcat.

10) Quid eſt enim illud diu, cuius cum extremum venerit, totum quod praeteriit, pro nihilo reputatur, ita cogitauit et Cicero.

11) Id eſt: mors dum omnia in nihilum redigit, id efficit, vt par et eorum, quae diu ſteterunt, et eorum, quae ſubito praeterierunt, interitus, omnia, quae ſiue diu ſiue parum vixerunt, exaequet.

Hefterno o Superi iungite craftinum!
Brumae, quaefo, tepens addite ver adhuc
Tantine eft? vt ob hoc, Ara mihi frequens
Multis fumet odoribus.

Si fixum femel eft, poftgenitis locum
Linquendum effe: filens et tacitus loco
Cedam, nec querar, an cras, hodieue? fim
Puluis furdus et immemor!

Iam fi (fpes etenim certa) piae migrent
Ad fedes animae, queis face Cynthii
Clara non opus eft. Si Libitina nos [12])
Tantum dimidios petit.

Si poft, pars populi non reuocabilis
In lucem, Elyfiis addita Ciuibus,
Si manes [13]) erimus? fquallida quid palus?
Quid trux ad ftyga portitor?

12) Libitina, feu mors corpus perimit, animae nihil nocet.

13) Manes, animae, quae poft mortem corporis manent et Ciuibus Elyfiis, fi bonae funt, annumerantur.

Maeſtum quid nigra me carbaſa terreant?
Inclamem potius, littus in alterum,
Aeternosque ſinus, depoſitura me,
Heus felix propera ratis!

SERMO

DE VERA GLORIA,

Argumentum.

Poeta dat Iuuentuti verae gloriae notionem. Incipit vero ab Horatii Flacci Venuſini exemplo, qui, dum Auguſtus de eo joco quereretur, ſe ab eo ſperni, quod ſuas epiſtolas et ſermones aliis non ſibi ſcriberet, ſe ſe eleganti ad Auguſtum Epiſtola 1ma Lib. 2. excuſauit: pudore ſe retrahi, ne paruum Carmen, et repentes per humum ſermones Maieſtati obtrudat: ſequi tamen vel eminus ſe Horatianos ſermones velle, qui cum tempore emendari poſſint: praeſertim noſtri Auguſti ſaeculo, ſub quo ſpes ſit: literas et educationem Iuuenum fore, floren-

florentiſſimam, de cuius vtilitate aliquid innuit; deinde laudis et gloriae cupiditatem Adoleſcentibus potiſſimum inſpirandam eſſe: monendos tamen eos eſſe, in quo veram olim gloriam ſtatuere illos oporteat; non in opibus certe, non in titulis, et potentia, non in protendo armis imperio, ſed in bene merendo de Patria, praeſertim vero in excolendis omnibus artibus, quae ſint Ciuibus ac populo perutiles, beatamque reddant Publicam rem.

Repere ſe Venuſinus humi, neque Caeſaris aure
Promere dignum quid, Muſa obluctante fatetur
Arridet tamen Auguſto ſermone ſolutae
Conſimili linguae, cum Maieſtate locutus.
Carmina nos quoque non numeris, non arte polita,
Indeque praeceptis morum meliora ſecuti,
Tentamus, premimusque Ducis veſtigia Flacci

Loripedes [1]) Conandum aliquid vel debile, donec
(More Crotoniatis, ſueti portare lacertis
A vitulo creſcentis onus bouis) ad grauiora
Artus firmentur. Niti libet: anxia caeptis
Ars rudibus, limam ſemper dabit, et mala menda
Paulatim expunget, vitiis ac oblita, nunc et
Pinguia, deterget, polietque laborque diesque

Auguſti et nobis redit aetas, Principe docto!
Pacato qui conſiliis ſapientibus Orbe,
Legibus ornata Patria, caetuque peracto [2]).

Magnae

1) Loripes, qui pedes habet debiles, et inſtar loci flexibiles.

2) Comitiis Coronationis celebratis haec decantata erant. Anno 1764to tamque auſpicatae praedictiones biennio fere adimpleri coeperunt: multa ſaluberrima Reipublicae conſtituta, et coepta fuerunt. Sed fortuna verſa vique externa ſub finem Anni 1766ti omnia fere ſubruta: optare ac ominari licet cum praeſens procella praeterierit, meliora lapſis.

Magnae Gentis, compositis bellique, domique
Rebus, depulsis longe qui nubibus atris,
Sanguineam quae vix non deposuere procellam,
Sedato motu pelagi, ciuilibus armis
Ereptis, Iani ancipitis, qui cardine clauso,
Ac Themidos templis, et apertis Areopagis,
Tranquillo serum solio fruiturus in aeuum,
Imperii curis istam potioribus addet,
Sarmata habere domi proprias vt possit Athenas,
Deficiat formandae vt nil ad magna Iuuentae,
Nec Latio [3]) Druidum nec successoribus, olim
Spartanis quidquam neque legibus inuideamus;
Gloria quo Patriae crescat, mirentur et aptos

H 5 Castra

3) Ne Italis, Gallis, et Veteribus Sparthanis leges Eorum de educatione praeclaras inuideamus. Druidae Mystae, et Philosophi veteres Galliae, successores eorum Galli.

Caſtra Viros, Arae Myſtas, et Curia Patres,
Quos nunc Palladiis ſpectamus ludere in
vlnis.

Aſt vt quid certi prima a lanugine 4) conſtet,
Expedit, a teneris quas ſit traducta per artes
Aetas, in cunctas verti tunc prompta figuras.
Eſtque ratum, et conſtans, tales olim fore
Ciues
In Patria ſancta tales et in Aede Senatus
Patres, primaeuo quales in flore Iuuentae
Hos Praeceptorum prudens vigilantia finget,
Inque animos molles melioris ſemina vitae
Iniiciet. Monita inter, cauſas inter honeſtas
Illicio famae et laudis, ſuperanteque vulgus
Gloria, ad egregios, generoſo et pectore
dignos
Ducitur auſus, pubes florentiſſima Regni,

Prae-

4) Lanugo, pili tenerrimi barbae et menti iuuenilis.

Praetextam [5]) pofitura breui, ferulaque relicta
Ciuium et ipfa facros caetus auctura bonorum.

Sanguinis eft etenim alti gloria femper amica,
Peruaditque animos, et magnorum corda Virorum,
Nomen vt eximium praeponant vitae, opibusque
Et potiora fibi quaeuis difpendia ducant
Rerum, quas primas cupiunt, virtute relicta,
Seruiles animae, lucrique cupidine captae.

Nam quis in his vnquam famamque decusque reponat
Summum, fluxis et perituris rebus? aut quis
Fortunae prodeffe putet nifi munera caecae,
Vt nemo fit clarus, felix nemo, nifi idem

Diues

5) Praetexta eft veftis floribus, vel aliis figuris ex auro, argento, aut ferico textis, vel fparfa, vel circa fimbrias obducta, aliae erant virorum, aliae puerorum praetextae.

Diues honoratus, multisque Clientibus auctus?
Fascibus, ac praeeunte auream Lictore liburnam,
Victrici aut lauru sua circum tempora cinctus?

Est breue, mortales, quidquid delectat, id vnum
Praeter, quantum quis Patriae bene praestitit, et se
Exemit vulgo magni qui nomine Ciuis
Hoc sapiens bene scit, sed oberrat [6]) saepe Iuuentus
Nescia quo sese populum superelcuet, et rem
Summam, nunc in opum statuit splendore superbo
Nunc ampullata seric locat in titulorum,

Nunc

6) Sapiens scit: summam gloriae consistere in bene merendo de Patria, sed iuuentus errat, neque scit an in opibus an in ambitiosis titulis, an in solis ex hoste trophaeis: qui Iuuenum error sequentibus oppugnatur, diuit isne igitur etc.

Nunc tantum domito in capitis ex hoſte trophaeis
Sed nos velamen teneris demamus ocellis,
Incerte ſumant ne lucida pro pretioſis.

Diuitiisne igitur tentetur gloria primum?
At tibi ſint, fuerint quae Craſſo, quaeue Lucullo,
Aut his maiores, Craeſo, vel Pygmalioni,
Si nihil hinc Patriae 7)? niſi quod grauioribus arcis
Brachia nulla ſatis ſint? quod frangantur aheni
Vectes? ridendi populo praebebis auari
Materiem, ad manesque macros inglorius ibis.
Quis furor iſte etenim? mentis quae inſania? dum tot?
Artibus iniuſtis legitur, celetur vt aurum?
Nil intentatum, nil ſanctum, nilque propinquum,
Auri ſacra fames patitur, ſopita reuoluit
Rurſus

7) Id eſt: ſi diuitiae non impenduntur in vtilitatem Patriae, nullam gloriam afferunt.

Rurſus iura, fidem nulli bene ſeruat amico,
Vicino iuxta litem mouet, atque remoto.
Creſcit res, auido creſcit ſub pectore flamma.
Nil curo, modo ſim diues, locuples, opulentus,
Talem me norint cuncti, ſic audiar Vrbi.
Talis eris, ſed non melior nec pluris apella [8])
Iudaeo, cuius faſtum, et ſtratum ſolido auro
Grande pauimentum calcauit et Amſtela riſit.
Qua data porta opibus lectis per fasque, nefasque
Nil ignobilius, quin certa infamia, merces.
Nil in res alienas vſurpat ſibi iuris
Gloria vera, ſed vtilibus praeponit honeſta.
Ergo congeſti non ingens aeris aceruus,
Manſurae faciet laetari munere famae
Quenquam, ſi friget ſtudium probitatis et aequi,
Omnis et in fuluo demerſa eſt cura metallo

Nomen

8) Iudaeus ſtratum aureis pauimentum Amſtelodami habuiſſe narratur. Appella deſignat circumciſum, ſeu ſine pelle.

Nomen ne quaeras frustra in praediuite censu,
Aeterno quicunque voles splendescere honore,

Ad fasces iuuat ergo recurrere, et ordine longo
Poscere transmissas ab auis proauisque secures,
Scilicet officiis amplis, titulisque Clientum
Turba et amicorum poterit studiosa parari.
Fas erit in quauis primas tum ludere scena,
Et mediam Patriae damna inter, commoda et inter
Lancem agitare: vltro quia parent cuncta potenti,
Et sibi nil vetitum ducit, nil inficiale.
Quid liceat? vel nulla vel vltima quaestio, quippe
Illi est prorsus idem, omnia posse, ac cuncta licere.
O miserum! famam qui in libertate nocendi
Peccandique impune putat se posse locare.
Cui sit idem quiduis audere, ac esse potentem.

Gloria

Gloria vera, ſequi non vult hanc paſſibus
aequis,
Sublimi venit, quaecunque ab honore
poteſtas,
Ni tota in Patriae populorum et commoda
cedat.
Vile Magiſtratus, Comes et Dux vile Senator.
Vile Palatinus, Princeps et Maximus Archon,
Grandia diſtendant, ſi tantum nomina
pompam,
Intus quam claudit ventoſa cucurbita, nil
plus
O ingens caput! at mutum, vel inane cerebro.
Quot geſtant ſtatuas, ipſae ridentque Cu-
rules!
Gloria nempe ſuis hos accenſebit alumnis?

Trans Arabes etiam extremos, trans ſi
quis et Indos
Proferat Imperii fines mucrone ſoluto,
Clarus erit, ſaeclis ac deteſtabilis idem.
Namque, quid interſit, ratio docet ipſa, La-
trones
Victoresque inter populorum? furca quod
illis,
At

At Thronus iſtis, pro facto debetur eodem.
Praedo fores rumpit, violatque mapalia: Regna
Tota quatit, gentes necat, exſcinditque Tyrannus,
Exiguam funis praedam, ſed purpura pendit
Grande latrocinium. Mercator caeſus, opaco
Detegitur ſaltu, mento iam putruit: ohe!
Publica Praetoris clamat vindicta ſecures.
Impius aggreſſor Regni, ſi millia centum
Innocuorum hominum enecuit, miſitque Charonti
In ſtyge mergendos, nimio prae pondere Cymbae,
Non contentus adhuc redimi ſua tempora laura,
Laetiferum caput expoſcit diademate cingi.
Io triumphe! heus iam pueri animique, celebres
Cantate Heroas, quot gentibus exitiales!
Tygribus atque lupis, queis ſaeuior vnguis, et illis,
Se citius ſatiet calido panthera cruore.

Si tamen humani 9) quidquam illis insit, at ipso
Vesani quid non patratur Martis in aestu!
Immeriti quantum despumat sanguinis aequor!
Oppidaque in cineres atramque redacta fauillam,
Et non ploratae deletis Ciuibus Vrbes
Intereunt: monumenta sacrae immortalia famae!
Hisne decet manibus decus attrectare perenne,
Humana feruent quae caede, scatentque cruore?
Fas non est illos aeternis viuere fastis,
Vita queis aliena vno stetit asse minoris,
In genus humanum quibus vsurpata potestas
Diuinae vim legis habet: qui ferrea cudunt
Vincula, mortales ipsi, mortalibus aequae:
Tollere qui vitam cunctis possunt, dare nulli.

Myria-

9) Id est: quod si etiam humanitatis aliquid erga genus humanum Principibus belligeris insit, tamen in ipso bellorum aestu, quae scelera, quae caedes non patrantur.

Myriadas [10]) gladiatorum, fera Myrmilionum.
Orbis in excidium quibus agmina ſpes alit aegre:
Nam vix ipſa fame non deperit, has vt hyaenas [11])
Nutriat, hos pardos, quos trux Ducis ira ferocis
Innocuis immittat agris, ſtragesque minetur
Continuas: pauor vndique, et vndique clades
Imminet, et vicina fremunt, et diſſita pallent
Scilicet, hoc homines Dſs aequat, gloria vult hoc!
Par nihil: aſſiduis iuuat inclareſcere bellis.
Summus apex hic eſt famae, laudumque ſuprema!

I 2 At

10) Myrias, vox graeca, ſignificat decem millia. Myrmiliones ſpecies Gladiatorum apud Romanos, qui in theatris publicis luctabantur. Gladiatores hic ponuntur pro exercitibus perpetuis, quos Princeps pacis tempore, plebis laboribus alunt.

11) Hyaena beſtia ferociſſima e quadam ſpecie luporum.

At ſpernanda Viris eadem, execrandaque magnis,
Legitimi, liciti et iuſti, et cultioribus aequi:
Deteſtanda bonis, linquenda Neronibus atris:
Quam qui illis ſors inuideat, dementior iisdem eſt
Et tribus Anticyris [12]) caput inſanabile portat.
Clarior ergo mihi meritoque illuſtrior ille,
Qui prudens [13]) belli flammam, impauidusque perhorret
Et

12) Anticyrae Inſula, in qua herbae naſcuntur ad ſananda inſanorum capita ſalubres. Huc vsque oſtenſum eſt: gloriam veram non in diuitiis, titulis, et bellis, excidio hominum infamibus, quaeque Tyranni atroces continuo excitant, conſiſtere.

13) Statuitur deinde vera gloria in eo, vt impauidus Princeps, ſiue Ciuis, bellum quidem quoad fieri poteſt, perhorreat, ſed Patriam, cum ab hoſte impetitur, generoſe defendat, pace vero reſtituta et in quosuis caſus patria praemunita, eandem legibus bonis inſtitutis, quibus artibusque exornet.

Et cui plus vita eſt Ciuis, quam gloria quaeuis
Propria. Sed Patriam ſi barbarus aſſilit hoſtis,
Fortunae, capitis, ſobolis, ruit immemor idem
Vt Leo, per medias caedes, per tela, per ignes,
Conſeruatque ſuas defenſis Ciuibus aras,
Tranquillosque Lares, cunctis tuta otia praeſtans:
Sed ſimul vt cuſtos argutus, et vndique cautus,
In ſubitos quosuis caſus parat arma, manusque.
Securam populo ſic aſſerit ille quietem,
Pacatusque ſuae Patriae Numa Ciuibus audit,
Legibus humanas tum res in pace reuincit,
Effingitque hominum genus ad virtutis amuſſim.
Ingeniis inſiſtit ac artibus expoliendis,
Quae mentes acuant, ac ad ſublimia tollant,

Quae solidi [14]) faciant ad veri cognitionem
Quarum aliae pulsa erasaque superstitione,
Numinibus normam, et sacris dent rite colendis,
Atque probos mores inducant et basin omnis
Iuris, quod fieri tibi non vis, et mihi nolis
Ast aliae impediant, vitiis ne dedita sit plebs
Torpida, pigritie ne diffluat, at malesuadam
Indefessa famemque sitimque industria pellat.
Fons vt opum primus, solers cultura sit agri,
Vrbicolis lucrosa ferant commercia nummos,
Plebeiae turbae, ditescendi hic modus esto,
Hic labor, ars digitis [15]) quidquid subtilibus audet

Sic

14) Leges primum, et artes introducendae sunt, quae faciant ad cognitionem veri, hoc est: Verae Religionis, ad rite colendum Deum pulsa superstitione, et ad iustitiam administrandam, probosque mores inducendos. Aliae artes, quae populum occupent, lucrosaeque sint.

15) Quo subtilior ars quaecunque Mechanica, eo subtiliore digitorum opera eget.

Sic modico ſenſim creſcent aeraria cenſu
Patria, collectique et magni fluminis inſtar
Gaza velut paruis turgeſcet publica riuis.
E populo iam quisque parum ſibi demat et
addat
Communes ad opes, ne puluinaria [16]) ſoli
Dignique inuidia iactent Regalia Perſae.

Conſilio factoque ſuis qui talia praeſtat
Ciuibus, et patrios vitam partitur in vſus,
Cui ſcopus eſt commune bonum, cui deni-
que primae
Eſt curae Reſpublica, felix atque beata
Vt ſit: huic debet ſe gloria iure perenni:
Inuida non petet hunc inimico dente ve-
tuſtas,
Nec monimenta dies delebit, nec meritorum
Tempus edax teſtes tabulas nec marmora
laedet
Sed nomen potius gratum tranſmittet in
aeuum,

16) Puluinaria Regum Perſiae vocabantur duae ingentes, arcae auro plenae ad caput et pedes Lecti locari ſolitae

Poſteritasque memor tabulas, et marmora
vincet.

O Ciues Ciues generoſo pectora honeſto
Imbuti, Vobis quid non ſub Principe tanto
Moliri expediat, verae pro gloriae amore?
Qui iam pene ſui oblitus, propriaeque ſalutis
Immemor, in res, emolumentaque Ciuica
totus
Imminet antiquos inſtauraturus honores
Gentis, et Europae lanci [17]) momenta da-
turus.

Ergo Pater Patriae, Regum, reor opti-
me, Salue!
Optatum decus Orbis Sarmatici, inclyta
Magni
Herois proles [18]) populo da iura fideli,
Spes ſupera noſtras, Piaſtique et Neſtoris
aeuum.

SERMO

17) Id eſt: vt in Europae negotiis Respublica momentum addat.

18) Stanislai Poniatouii Viri tota Europa clariſſimi primi Senatoris Regni et exercituum Ducis.

SERMO

DE VIRTVTE.

O haeres [1]) et amor cordis, primumque tot inter
Artificis ſapientis opus, pulcherrima Virtus!
O deſideriis hominum quae meta ſcopusque es:
In cuius, ſpeculi puri inſtar, imagine, ſe ſe
Caeleſtes ſpectant animae, videt et Deus ipſe.
O exul terris! nec egens potusque cibique
Et temetque, ſine aede, opibus ſine diues et auro
Non aduerſa humilem, non te videre ſuperbam
Proſpera: ſublimis ſemper Regina, potenti
Seu ſceptro, ſeu ſtiuae [2]) innixa, Thronisue, Caſiisue.

I 5 Immor-

1) Ex eleganti, Anonimi, Patrio carmine, hic ſermo latino verſu traductus, pluribus tamen locis auctus.

2) Stiua, aratri manubrium, quo curſus Eius dirigitur.

Immortale tuae frontis decus, ipſaque nubes [3])
Et quae non nunquam vultus tibi contegit, vmbra
Anteit auricomi vibrantia lumina ſolis
Mortalesque, tui gemitus lachrymaeque mouent plus
Gratia quam quaeuis, riſus, iocus, atque voluptas.

O vbi es! aut in qua regione moraris? an aula
Te tenet? aut tuguri te pauperis antra? loco te
Quo quaeram? Hercyniae Syluae, an Te condit eremus?
An praefers hominum turbas, mundique tumultum?
Mortales vbi ſit? qualisque ſit? edite Muti
Nempe tacent. Vos ſaxa rogo, vos dicite montes:

Te

3) Id eſt: ipſa nubes triſtitiae, quae quaſi vmbra nonnunquam pulcherrimum vultum virtutis contegit.

Te quoque Phaebe, diu noctuque, volucribus, vt qui
Vtraque perlustras Orbis confinia, bigis,
Quae peto sede latet? Videt eius an Hesperus aedes?
Phosphorus an propius? sed cuncta stupentque silentque

Naturae interea tamen ipsa silentia mutae,
Et voces tacitae virtutem ad sidera tollunt
Hanc omnes celebramus, eam cuperemus, et eius

Nosse vias, quamuis virtutem quaerere segnes.
Secum quisque suos putat hanc habitare Penates
Ac vitiis habitus similes virtutibus, aptat.
Temporibus nostris (et priscis forte, putamus
Tempora nam meliora, quibus non viximus ipsi)
Flagitium et virtus cultu coniuntur eodem [4])

Ecquis

4) Id est: scelera sub virtutis specie, e cultu comparere volunt, illicitum sub specie liciti, inhonestum sub specie honesti etc.

Ecquis ab hac, illud, forma discernet in vna?
E specie nihil externa dignoscere possis.
Illicitum, licitis inhonestum certat honesto.
Magnanimi, tumidus crimen discinctus in
omne,
Laeti, prudentis, vafer, immotique tyrannus,
Vlciscens, iusti, vilis, repensque, modesti,
Pugnator petulans, animosi, palpo [5]) suauis,
Hic mordax, critici, vappa [6]) et scurrilis,
amoeni,
Languidus ille, boni, durus, constantis, et
aequi,
Mendax, subtilis, malus obtrectator, amici,
Sincerique, pii, fucatus, prodigus, ampli et
Munifici, cauti rerum custodis, auarus,
Personas sumunt, rapiunt virtutis honores.
Tu nosti, tu sola Dei sapientia Summi
Quid dignum, quid virtutis neque nomine
dignum.
Sola superficies nobis patet, intima mentis
Nos

5) Palpo adulator.
6) Proprie: vinum insipidum, appellantur hoc nomine stulti, et insipidi.

Nos fugiunt, errantque oculi: quin tactus et ipse
Fallitur, illuditque seni pellitus [7]) Iacob.
Iudicium magni Populi neque rectius, vt qui
Nunc Syllae [8]) probat acta foro crudelia denso,
Nunc sanctum accusat, damnatque, rapitque Catonem.

Nos hominum genus obiectas disparibus res
Spectamus studiis, hanc laudat hic, alter eandem
Ridet: proque suo quaeuis et opinio sensu
Formas dat virtuti, alias, vt collibet, vni.
Mercator, miles, Iurisque peritus, et augens
Faenore rem, varia ratione bonique probique
Esse volunt, sentit, dicitque Politicus acer

Prin-

7) Nota Iacobi, pelle haedina manus tecti, historia.

8) Syllae Dictatoris crudelia acta a populo Romano probata: Cato Vir sanctus et sapiens ad carcerem raptus iussu Tribunitio.

Principibus ſimulata ſat eſt, et callida virtus.
Rure quidem ſimplex colitur ſinceraque : Clauſtra
In precibus ſtatuunt totam, ac inſomnibus horis

Cuius Domus interea, ceu Curia: fratris
Quisque ſui Iudex, et Cenſor moris acutus
Quis peior [9]) lata eſt ſententia. Veranae ſocles [10])
Fors accuſatus melior, fors Praetor iniquus.
In ſumma certi nihil: Oceanoque remenſo,
Qui felicius attinget, neſcimus, arenam.

Iudice me, Lycoris [11]) picta et veſtita ſuperbe,
Non peior Chloride eſt, cultu geſtuque modeſta.

E Zona

9) Id eſt facile ſententiam ferimus in alios homines, hunc malum hunc peiorem, hunc peſſimum appellitando.
10) Socles Amici.
11) Lycoris ponitur pro foemina cultu, exteriore Vana, qua alia foemina Chloris externe modeſtior, ſed fortaſſe non eſt melior.

E Zona ter quina decas [12]) tibi pendula, Xiſte,
Cur Caelo placeat plus, ad latus enſe Liſandri
Non facile edicas, auidus magis, eſtne opulentus
Plancus? an Irus inops? an plus periure ſenator
In patriam peccas? an plus hominesque Deosque
Ludis, Myſta ſacra tangens Altaria dextra?
Ignotae nobis cauſae finesque, quibus fit [13]),
In ſe ſit quoduis vt opus prauumue, bonumue.

Quod

12) Roſarium vt vocant a deuotis portari ſolitum: et reuera non ideo quod quis portet roſarium, ſi virtute careat, erit melior Liſandro milite enſem ad latus portante. Irus inops poteſt eſſe auarior Planco diuite, aeque periurus ſenator, ac periurus ſacerdos, Deos ludunt et peccant.

13) Quaeuis actio eſt bona, vel mala a ſuo fine, vel cauſa, propter quam fit, occidit hominem Iudex, et latro, ille propter iuſtitiam, hic propter auaritiam.

Quod certum eſt, hominum ſumit pars maxima laruas
Et vendit tumidas, vt facta ingentia, nugas.
Omnia iam ſed noſtra, apinae [14]), ſeu grandia, ſunto,
Scenae, Democrito ſunt, aut te Heraclite dignae.
Ludite quisque ſuam, Perſonas, quo melius quis
Luſerit, hoc melior fietque celebrior Actor.
Maximus aſt Heros Rex, et Regina Theatri,
Heros verus erit nunquam, Reginaque, nec Rex
Qualis enim quisque eſt, poſito ſe prodit amictu.

Vitae fine patet virtus. Cito mors inopina
Siparium [15]) claudet. Iam tum Cato iuſtius, an Tu?
Quaereris, mundo egrediens, et limine in ipſo:

O homo!

14) Apinae, nugae, leuia.
5) Si parium, velum theatri.

O homo! cur huc venisti? fortasse ne tantum vt
Exires? Non sic prudens Octauius: at iam
Iamque Charonteam Cymbam ascensurus, amicos,
Postremum affatus, petiit: *bene lusimus? an non?*
Assensere omnes simul: *ergo plaudite:* dixit,
Personam bene se ratus absoluisse. Sed ausim
Quaerere: num meruit plausus 16) oppressane carae
Libertas Patriae? proscriptane Romulidarum
Millia? regnandi causa violatane iura
Omnia? aut saeclis damnanda Perusia caedes 17)?

Proditus

16) Multa sunt, quae Augustum Octauium Trucem Tyrannum probent, quamuis clementes inter Principes numeretur.

17) Vbi fere quadringentos Patricios florem Nobilitatis, Romana capta vrbe neci dedit ad eorum voces lamentabiles hoc solo dat crudeli responso: *moriendum est.*

K

Proditus [18]) aut Cicero, plausus meruere
Quiritum?
Exitus o fabulae potius ridendus! an ergo
Tales semidei templisque colentur et aris [19])?
Talibus aula Deum rutilusque patebit
Olympus?
Non, non. Vera quidem nisi, nescia labis
et omnis,
Pertinet ad superos, et victrix deserit
Orbem.
Astra petitque, sui Virtus secura triumphi.

Sed iam nosse cupis, *Virtus* haec *vera* quibusnam
Agnoscenda notis et denique? Cuius amussis [20])
Prima

18) Notum est proiit Augustus cum Antonio conuenit de capite Ciceronis: cui Oratori Augustus inprimis debebat imperium.

19) Augustus Octauius inter Deos relatus, templa illi araque structa.

20) Regula perfectae rectitudinis, qua Architecti vtuntur. Consideranda sunt hoc loci Adolescentibus verae virtutis notae, et pulcherrima eiusdem definitio.

Prima Dei lex eſt, naturae infuſa: ſuprema
Quam ratio docet, et mediam locat inter vtrumque
Extremum. Nimiumque vetat. Quae teſtibus aeque
Submotisque oculis Cenſorum, ſemper et omni
Eſt eadem ſimilisque loco. In ſemetque quieta,
Diuinam dat pacem animo, placidoque gubernat
Imperio mentem, turgentes cordis et aeſtus
Sedat, compeſcitque vigil. Quae non niſi rectas
Tuta ſcit ire vias, et fraudis et inſcia prorſus
Tramitis obliqui. Sortis quae ferre ſiniſtrae
Propitiaeque vices, bene nouit, ſemper vtraque
Maior et ambarum domitrix. Quae tota perennis,
(Cui ſoli nata eſt) ſe ſe cura occupat aeui,
Deſpiciens rerum pereuntia. Quae popularis
Non cupiens aurae, vanaeque incuria famae,

Vtilitati hominum vacat integra, reddere
quemuis
Felicem, Patriamque ſimul, Ciuesque beatos.
Cui cordi eſt, impletque ſuas dexterrima
partes,
Humanum genus vt iuuet, et ſocialia cunctis
Commoda prouideat, ſolers ac anxia: Leges
Vtque probi mores, vt fas dominetur, et
aequum
A primis vt opum riuus dimanet ad imos,
Atque rei communis amor ſit vt omnibus
idem.
Hi motus, haec virtutis conamina verae.
Dumque his incumbit ſtudiis, finemque ſco-
pumque
Non alium quo tendat, habet, quam ſidera
(ducit
Vnde ortum) aeternique Boni, quam prae-
mia dignum
Cum virtute, nihil dare poſſit hic infimus
Orbis.

CAR-

CARMEN

In aduentu ad Regiam Verſalienſem
STANISLAI I.
Regis Poloniae Ducis Lotharingiae
poſt mortem Reginae Vxoris
Anno 1747mo.

Poeta incipit a deſcriptione Chanteux, quae pulcherrima Domus e regione arcis Lunevillae pro deliciis campeſtribus delineata, et extructa magnificentiſſimo opere fuit a Rege Poloniae. In huius Domus Regia Aula fingitur coetus, et Conſilium Deorum de ſubleuando maerore, ac orbitate vidui Regis.

Eſt locus, Elyſiis, et ſi qua, ſimillima campis
Planities Medio placidus conſurgit in aruo

 Collis.

Collis. Apex collis mitiſſimus aſpicit ingens
Vndique terrarum ſpatium ſata laeta, Deorum
Turres, Oppida, Pagorumque rubentia tecta,
Ludentes pratis, et amoenis vallibus amnes
Aſpectus, ſed parte tamen magis allicit illa.
E regione, domus late qua Regia fulget.
It via, qua non eſt via laetior Appia, recta;
Tendit Apollineo telum non rectius arcu
Hac Arcem ſpectat, ſpectarique ambit ab Arce
Collis, Parnaſſo, ſed et ipſa gratior Ida.
Colle ſuper (nec enim tam prouida, gnara futuri,
Pulchra, ſitus pulchros, fruſtra natura paraſſet)
Mirandum ſtat Regis opus, molesque ſuperba.

Pulchrius

Pulchrius hoc quidquam, nec amaenius, Itala tellus
Aemula nec magnae vidisti Gallia Romae.

Formam operis, quae sola dedit legemque, modumque
Ars Regis, mens Regis erat. Si Mempheos arces,
Si Graias, Latiasue domos, Tarpejaque dudum
Culmina, talis honos, talis non clarat origo,
Dicere fas Vati, nil aede angustius ista!
Regiae enim penitus ducta est ab imagine mentis
Rex mensus, Rex descripsit, Rex duxi amussim.

Splendida, delubris, atque aequa capacibus aula
Invideant multum cui templa Serapidis aurum
Picturas vitae similes spirantia vitam

Marmora, parietibus rutilans genus omne
metalli,
Fornicem, et in Pariis laquearia nixa co-
lumnis.

Huc Rex delecta Procerum comitante
caterua
Aduentat, miſcens grauibus laeta otia
curis,
Si vero in ſeram durant conuiuia noctem,
Auratis cryſtalla tholis pendantia, paſſim
Accenſos geminant ignes: il lucidus imber
Flammarum, et toto ſaliendo in marmo-
ra niſu
E ſpeculis, oculo replicata illudere gaudet,
Seque in millenos transformat flamma
colores.
Extra, ac intus tota ſimul mirabilis ardet
Regia, vt innumeris dum coelum incendi-
tur aſtris.
Maximus hanc Regum (qui et primus in
ordine Regum)
Rex hoſpes miratus erat. Laudarene
forſan
Plus

Plus potuit? quam dum tantum miratus, abiuit?
Is? quo habitauit adhuc terris, aut aequore toto
Splendidius Regum nullus, nullusque Deorum?

His mihi, quae ſpectata, locis, aditaque paucis
(Quorum teſtis eram, et memini) narraſſe iuuabit.
Nuper enim tacitus mecum dum triſtia Vates

Voluo fata animo, neque deplorabile damnum
Reginae terris ereptae, cui ſua virtus,
Cui pietas, honor, et ſancti reuerentia ſceptri,
Cui non Regis amor, populorum vota, fidesque
Proferunt. Dum crudeles accuſo ſorores,
Auſas Regalis praecidere ſtamina vitae:
Ecce autem ſubito, neque ſum bene conſcius ipſe,

 Qua

Qua vi, quoue modo, ſublimis in aere tollor,
Vnoque ictu oculi nota mihi Regis in aula
Siſtor, et agnoſco molem Auguſtam rubeasque columnas.

Non locus ante mihi ſatis obſeruatus, at ingens
Confeſſus, caetusque loci rapit. Vndique vertor,
Miror, et attonitus rem totam ſpecto, ſilensque.
Haudque diu licuit, (toties qui talia vidi,
Et Vates, quae ſaepe vident) haerere, quid eſſet?
Caeleſtes habitus, caeleſtia corpora, vultus
Maiores ſpecie humana, ac inſignia Diuum
Propria, concilium conflaſſe Deosque, Deasque
Admonuere ſatis. Neque dignior vlla Tonante

Aula

Aula , nec hoſpitibus tantis toto Orbe
fuiſſet.

Iupiter in medio (nam baiula fulminis ales
Mollia ſacro oneri dat colla) ſilentia dextra
Imperat, et ſuperis ita fatur: „Non latet Orbem
„Terrarum, curae, quam ſemper resque ſalusque
„Sarmatiae mihi Regis erant, cordique. Tametſi
„Maluerim, ſcitis, iactari caſibus illum
„Aduerſis, plusquam rebus gaudere ſecundis.
„Nulla ſalutauit littus tot quaſſa procellis,
„Ventis tot Nauis, tot tempeſtatibus acta.
„Aſt hic mos meus eſt, haec lex aeterna, probandis
„Hae mihi ſunt propriae veris Heroibus artes

„Pro-

„Proficit his virtus ad ſummum. Et ſcilicet iſta
„Semideos decet ire via. Sic itur Olympo
„Hoc ſolum eſt iter ad ſuperos, et gloria tanti eſt.

„Iudice me, ſi hominum nullus magis aſpera paſſus,
„At nullus maiore animo. Tranquillus, vtrique,
„Vultu quam ſemper, fortunae, occurrit eodem,
„Spectaui, et quam aeque laetis, ac triſtibus vſo,
„Excidit immota nunquam ſapientia mente.

„At quia in humanis eſt inuariabilis ordo
„Rebus, et expleri cuiuis ſua fata, neceſſe:
„Vt tandem ſuprema animi vis huius, et omne
„Robur, et hac quid ſummum eſt in virtute, pateret,

Tali

„Tali magnanimum ferii modo vulnere
pectus,
„Quo nondum, fateor, perſenſit acerbius
vllum

„Haud ignota loquor. Scio, quid ſit per-
dere vitae
„Fortunaeque omnis ſociam, mentisque
leuamen,
„Dimidiumque animae, teneram, ſi proſpe-
ra, fidam
„Aduerſis comitem. Aeterno quam iae-
„dere iunxit
„Connubium felix, et tot firmauerat annis
„Sancta fides, et amor, fideique, et nexus
amoris
„Conſimilis virtus, eadem conſtantia, eaedem
„Certae regni artes. Partiri haud aptius,
atque
„Suſtentari humeris potuit non dignius
vnquam
„Maieſtas paribus. Si fas decreta fuiſſet
„(Ante hominum genus, et naſcentem con-
dita mundum,
„Cumque

„Cumque illa vnde fluunt mutari nefcia mente)
„Immutare femel, ſtataque exſoluere lege,
„Hoc mihi profecto par immortale maneret,
„Gauderentque throno Rex, et Regina perenni.

„At fruſtra eſt. Nulli Regum indulgetur. Eundum eſt
„Ordine fatali quo quiuis exit ab vrna.
„Maximus hic Regi eſt ictus, ſed et vltimus idem;
„Inficit illa diem nubes poſtrema. Deinceps
„Clari illi ſoles Pylios voluentur in annos,
„Filaque deducent meliores aurea Parcae.
„Dîque, Deaeque omnes, terreſtres atque ſuperni
„Nunc agitur, iuſtos vidui lenire dolores
„Principis, et ratione valet qua quisque ſerenos
„Semper ferre dies, et amaenae tempora vitae.

„Diui-

„Diuisum vobis studium, ac industria; in vnum
„Sed mites, facilesque scopum concurrite Diui.
„Hoc libet. Haec mea mens. Hoc coetum fine coegi.

„Primo, (namque minax potuit sub casside vultus
„Dignosci), Mars verba loco sic caepit: ab ipso
„Flore aetatis; ego Iuuenem complexus, amaui;
„Vistula, quin totus septentrio testis, et olim
„Hunc inter, Carolumque [1]) a me partita trophaea.
„Ambo fuere mei, (mihi erat nil carius illis),
„Sarmatiae Rex, et Gothicus Bellator, alumni,

„Russis

1) Carolum XII. Sueciae Regem

„Ruſſis, Teutonibus noti, domitoque Si-
cambro.
„Nullis, robuſtae perſaepe vacare ſenectae
„Tam libet, vt ſtudiis, quibus aſuefacta
iuuenta.
„Arma, arma! aſt tota hic fremitu, in-
gentique tumultu
Perſonat, Aeolis fragor haud immanior
antris;
Aula, nec ardentem plus fari concio.
Martem
Mota ſinit: tandem ſedato murmure vocum
Armiſonum affatur placido ſic ore Mi-
nerua:
„Non haec expediunt. Regis, tranquilla
fruatur
„Florida queis aetas ornauit tempora
lauris
„Magno bella, licet, magno arma, Gra-
diue [2]) Nepoti
„Linque, cui venis calidis, et pectore toto
„Martia

2) Delphino Galliae.

„Martia feruet Aui virtus, Tritauique, Patrisque,
„Quorum perpetuos augebit et ille triumphos
„Rex, (cuius nunc cura Ioui est) in ſemet, et intus,
„Intra animum, caſus omnes, et taedia vitae
„Quo ſoletur, habet, quo triſtes diſſipet horas.

„Si tu belligeris, at ego ſapientibus, illum
„(Laudum haec ſumma eſt), Philoſophis et Regibus addo.
„Nec video quonam valeat praeſentius vti
„Conſilio, afflictis qua certius arte mederi
„Rebus, quam ſibi vt haec ſolatia praebeat, ipſe
„Quae poſſit praebere ſibi. Non indiget, vnde
„Sit felix, niſi ſe ſolo, Mens ſcilicet iſta,
„Fontis inexhauſti, pelagiue ſimillima, ſemper

„Sufficiet ſibi, perpetuis ditiſſima venis.
„Saepius interea Regis conclauia viſam
„Ipſa frequens operamque dabo, ne forte dici
„Aut noctis carpant aliquam faſtidia partem;
„Ipſaque ſelectis ornabo Regia libris
„Pulpita: Nam quantum Rex haec amet otia, noui
„Inter adoratas populis felicibus Aulas,
„Quo non eſt, qui ſceptra gerat, ſapientior alter,
„Non cingit diadema caput, quo doctius vllum.

Quanto Diuorum hic inceſſit Curia plauſu!
Viſaque fatidicae effata probaſſe Mineruae.
At ſimul accendi magis hic certamina vidi
Caelicolum. Inſignis, mirusque cuilibet ardor,
Et variare modum, et mentem diuertere Regis.

Telis,

Telis, et cornu, et curuo ſpectabilis
arcu,
Lacta ſuos offert arcus, ſua tela Diana,
Alipedesque canum bigas, et quidquid
opacis
Montibus, aut aluit denſis Auſtraſia [3])
Syluis,
Aut tacitis quidquid fluidum ſecat aera
pennis;
Et colles, vallesque ſuum ius cedit in
omnes,
Omne nemus, lucos faciles, camposque pa-
tentes,
Quaque fugax mollem notat vngula, et vn-
guis arenam

Nympharum ſed enim reliquis formo-
ſius agmen
Conclamant: ſe poſſe aliquid dare Principe
dignum:
Areolasque ſuas certatim, et Dryades
hortos

3) Lotharingia.

Iactauere ſuos, ac arte, atque ordine quercus,
Proceras platanos, et iuſſas creſcere pinos!
Prae-que-tulere ſuos fontes, luſusque ſuarum
Naiades vndarum, quamuis ſub iudice lis ſit.

Res alias aliae, ſed enim fuit vna Dearum,
Principio mihi non ſatis agnita. Circinus illi,
Linea rectifluens, et amuſſis, et aurea trulla
Splendebant. Habitu, quales candente pererrant
Caeruleae, roſeae, flauaeque in marmore venae:
Conieci mox hiſce notis, hac veſte, quod eſſet.
(Glyphen dixerunt Graii) pulcherrima Glyphe:
Aedibus, ac templis Diuum, Dea nata ſtruendis.

Illa

Illa autem in tabulis, vario depicta colore,
Solicita dimenſa manu, miſtosque Latinis
Ionios imitata modos, legesque Corinthi,
Fana Deum, miras, turrita palatia, moles,
Quae paries poſcit, quaeue ornamenta lacunar,
Mirandos portarum arcus, aditusque ſuperbos,
Immenſasque operum facies monſtrabat. Ad aedes
Collectas, paruasque domos, campeſtria tecta,
Hortenſesque caſas, ornabat gratia quaedam
Maior. Et in paruo maior patet arsque, laborque
„Haec placuiſſe olim ſemper, ſemperque, docebat,
„Otia munifico haec fore iucundiſſima „Regi.
„Iſta ſuis Patrem populis, ſanctumque Parentem
„Iſta decent. Hac arte ſuis aeraria cerdo

 „Cum

„Cum Dominis partitur inops. Sic perpete nummi
„Ad vulgus curſu remeant. Opulentia floret.
„Vrbibus, et ſocors pagis arcetur egeſtas.
„His regalem animum ſtudiis, rebusque teneri,
„Iſta placent. Haec delectant. His ille vacabit.
„His, ſi quae ſuberunt, curas et taedia pellet.

Aſſenſere Dii: ſed enim quid? maxima Iuno
Ipſa Iouuem propius diuina admota curuli
Alloquitur), „Quid quaeſo rei eſt? quae cauſa? ſupremam
„Nempe mali tanti vos praeteriiſſe medelam?
„Eſt aliud potius (ſummumque vnumque) leuamen;
„Certa ac vna ſalus: eſt Filia 4) Iupiter, Olli,
„Filia

4) Maria Leſcinia Regina Galliae.

„Filia, qua nihil haec vidit praeſtantius
aetas,
„Qua nullus meliore Parens gauiſus, et aeuo
„Nullum hoc maius Opus nullum ;Te
dignius, iſtae
„Formauere manus. Nec fas erat, axe
jacentem
„Tellurem ſub vtroque, Pater, tua dona
latere;
„Attoniti ſpectant populi, gentesque re-
motae
„Primis ſublimem ſoliis, ad culmina primi
„Euectam toto orbe, throni. Sic digna
videri
„Sic meruit pietas, et ſummus denique
ſummae
„Virtuti debetur honos. Poſſitne pro-
fundum
„Vulnus, idemque recens vidui miteſcere
Regis?
„Quam vultus iſtos, haec ſi velit ora tueri?
„Hanc frontem? hos oculos? quibus eſt nil
carius illi?

„Quid differt? quid agit? quid propria ſponte moratu,
„Gaudia? fatales heu deſerat ocyus arces,
„Crudelemque locum. Quod non lenimen? et ipſis
„Sentiet in lacrymis, quae non ſolatia? tantum
„Praeſentem aſpiciat, qua ſcit ſe prole beatum.
„Illi, et amor populi meruit qui iure vocari [5])
„Maximus, et belli ſtudiis, et pacis, at vna
„Cor animusque tener: facilis pietate moueri,
„Ac in carorum fortuna, et caſibus, ipſo
„Euryalo, Pylade, et Druſo plus mitis, amicos,
„Rex gener amplexus parat. At non Belga [6]) reuulſis
„Oceani

5) Ludouicus XV. Carus.

6) Bellum Gallicum in Germania et in Belgio tum feruebat, Rexque Galliae ipſemet ad Caſtra profecturus diuulgebatur.

„Oceani clauſtris, trepidus qui terret, in armis
„Ad ripas Iſalae [7]) talem aduentare videbit.
„Non talem, Auſtriacus vel clade ferocior ipſa
„Spectabit domitos toties dum perget in hoſtes,
„Helluo, non talem, patrii ſitiensque cruoris,
„Qui nunquam propria ſatiat ſe caede Britannus:
„Sed ſocero innata occurret dulcedine Comis;
„Lenis et interea meditatas exuet iras.

„Inſuper aſpectus cari auguſtique Nepotis,
„Inſuper aſpectus cararumque oſcula Neptum!

L 5 „For-

7) Fluius Belgii Batauici in Prouincia Tranſiſalana.

„Fortior haec, quo non, maiorque dolore voluptas?
„Praeterea tenero quas non et Regia Princeps [8])
Delicias praebebit Auo? quae sola reperta
„Primo digna Proco (manibus date lilia plenis)
„Borbonii stirpem aeternam, haeredesque datura,
„Cuius hymen, dum rite faces accendit amoris,
„Extinguit taedas, priscique incendia belli,
„Et stabili sociat Reges, ac faedere Regna.
„Quam, quisquis spectarit, amet, laudetque, colatque.
„Reginae, quae mille modis studiosa, Patrisque
„Deuicit sibi p ctus. Amat quam Gallia supplex,
„Et miratur; Et est iuueni dilecta marito

Con-

[8]) Regia Poloniae Princeps e Domo Saxonica Consors Delphini Maria Iosepha.

„Conſeruare et Auo mentis ſciet' illa ſerenum,'
„Maeroris ſciet illa atras diſſoluere nubes.
„Iam paucis ego: ſit magnus, ſit diuus, at inter
„Diuiſus tot corda dolor vim franget acutam.„

Et ſuperi, et ſuperum Pater, hoc meliore ſteterunt
Conſilio. Regi citius perferre iubetur
Mercurius mandata Deum pennatus. Iterque
Suadeat. Edoceat, quam illi bene cuncta precentur
Numina, quanta Diis eius ſit cura ſalutis.
Inde redux: moneat (nondum ſi carcere clauſi)
Aelios fratres mox vt toto aethere cedant;
Flatibus vt placidis ſoli comitentur, et omnem
Temperiem Zephyri ſpirent, auramque ſalubrem;

Phaebe

Phaebe nocturnos paret vt, clarusque diurnos
Phaebus equos. Cessent submotis nubibus imbres.
Haec dum ausculto libens, et agi dum talia cerno,
Insomnis, penitusque mihi vigil esse videbar.
Sed subito rerum facies disparuit omnis.
Quodsi somnus erat? (tua sunt haec munera Morpheu)
Is somnus caelestis erat. Sed denique, veri
Somnia semper habent partem: Quid somnia Vatum?

Ast tuus (o! inter Reges, Heroas et inter
Summos, quos vnquam geminus spectauerat Orbis.
Accensende diu, variis exercite fatis)
Haud istis, Rex consiliis mitescet, at ipsa
Religione dolor. Promptus parere supremae

Est

Eſt animus legi, mens vna tibique, Deoque;
Numinis imperio facilis, ſine murmure, fronte
Excipis immota tranquillus, Regibus aeque
Communes, aeque miſeris mortalibus ictus.

F I N I S.

